

POŠTNINA PLAČANA
V GOTOVINI.

AS

RS

29
30
ST. 6.
ST. 1

VSEBINA 6. ŠTEVILKE:

Gvidon Birolla: Risba. — Ksaver Meško: Otrok čeblija zapuščeni materi. — Vl. Korolenko (prevel Ivan Vouk, z lesorezi S. Stuplovska): V grobnici. — T. Gaspari: Kovačnica. — Fr. Milčinski: O lepem vedenju. (Z lesorezi E. Justina.) — Dve pohorski: 1. Belčke žene. 2. Dva pametna. — Marij Kogoj: Sveti Jurij. — Emil Adamič: Krompir je zdrava jed. — Karel Širok: Jezus in dete. — Davorin Volavšek: Žuželke, škodljive človeškemu zdravju in živalim. — Pirnat Viktor: Luknjiški mlinarji. — Zaslužena kazen. — Soja. — Sk.: Pomladni zajedavci. — Juventus: Sto let fotografije. — Zor Sotošek: O izdelavi letočih modelov. — New York. — Maščevanje. — Cicibanov rod: Neposlušna piščeta — Prispevki otrok

REŠITEV UGANK V 5. ŠTEVILKI:

»Pirhe. Vodoravno: 1. pav, 2. poleno, 3. da, 4. esad, 5. ta, 6. aleš, 7. up, 8. Romul, 9. oho, 10. bijejo, 11. joh, 12. poleno, 13. in, 14. oko, 15. hiša, 16. ta, 17. um, 18. volt, 19. likam, 20. sliva, 21. kažem, 22. sleme, 23. il, 24. lt, 25. Smih. — Navpično: 1. po, 2. pa, 3. darilo, 26. oje, 6. amen, 9. oj, 7. uho, 27. pohištvo, 28. na, 12. kot, 10. bokal, 29. izza, 17. uk, 30. Maks, 18. vsem, 31. ili. — Od I—VII: Veselo alclujo želj vsem malim Naš rod.

Prav so rešili: Tomše Vlado, Trbovlje; Vrečko Zvonko, Langus Vladko, Soštanj; Kobe Vekoslav, Celje; Rus Anica, Brezovica.

»Težka delitev«: $64:16=4$, $36:18=2$; $64+36=100$.

Prav so rešili: Černič Stanko, Dragatuš; Klinar Marija, Kreun Seldis, Dovič Fanika, Jesenice; Jelen Ivan, Zerjav; Berčič Drago, Trbovlje; Železnikar Vanda, Ljubljana; Sedminek Martin, Črna; Bernard Emerik, Celje.

»Dinarska piramida«: Oče je daroval Mirku 325 Din.

»Težko delitev« in »dinarsko piramido« so prav rešili: Neudl Alojz, Celje; Hlebec Drago, Rajhenburg; Grahek Branko, Mokronog; Rozman Pavel, Sv. Peter v Sav. dol.

Vse uganke so prav rešili: Roš Zoran, Dol; Remškar Antonija, Brezovica; Reh Vlado, Ljutomer; Seškovič Milan, Bakovci pri M. Soboti; Klanjšček Viktor, Murska Sobota; Kavčič Milka in Tilka, Novo mesto; Svetič Maruša, škofja Loka.

»Naš rod« izhaja med šolskim letom enkrat na mesec in stane vsaka številka v skupnem naročilu (nad 5 izvodov) Din 1.50, posamezna številka (do 5 izvodov) Din 2.—. Posamezni izvodi se odpošiljajo samo proti vplačilu celoletne naročnine Din 14.—. List izdaja »Udruženje jugoslov. učiteljstva« v Ljubljani, zanj odgovarja Andrej Skulj.

Glavni in odgovorni urednik: Josip Ribičič.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica šte. 6.

GVIDON BIROLLA: RISBA.

KSAVER MEŠKO:

OTROK ČEBLJA ZAPUŠČENI MATERI.

Saj še veš, mamica, kako sem prišel tiho v sobo in si ti sedela pri oknu in jokala. Zakaj si tako žalostno jokala, mamica? Ali ker je odpotoval oče? Pa si gledala skozi okno, ali se že skoraj vrne, kakor stojim jaz večkrat ob oknu in te težko čakam, kadar kam odideš?

Glej, mamica, čemu jokaš tolikokrat in tako zelo, odkar je odpotoval oče? Ali bi rada potovala z njim? Potolaži se, draga mamica! Kadar postanem jaz velik, pa bova potovala midva skupaj. Kamorkoli boš ti hotela, se bova peljala. Samó povej, kam si želiš. Z železnico, ali če rajši hočeš, z avtomobilom. Kupil ga bom nalašč za tebe, mamica. Najlepšega, ki ga bodo imeli. Pa se popeljeva križem sveta, kamorkoli boš želela. Jaz sam se bom naučil voziti in te lepo poveljem. Samó ne jokaj več!

Glej, če je oče odpotoval, saj sem jaz pri tebi. In varoval te bom vedno, saj sem vendar mož! Nihče ti ne sme storiti nič žalega.

Da je oče odpotoval in se niti poslovil ni, pač ni lepó od njega. A najbrž se mu je zelo mudilo. Saj veš, da je imel zadnje čase silno posla in je bil le malokdaj doma. Gotovo je težkó tudi njemu, da je moral odpotovati tako naglo in se ni mogel posloviti od tebe in mene. A mislim, da se skoraj vrne. Pa bomo veseli. Zato nikar ne jokaj, moja dobra mamica.

Če se pa ne vrne še tako naglo, morda ga najdeva kje, kadar se popeljeva po svetu. To bo gledal, kadar naju bo zagledal. In če bom jaz kar sam vodil avto, kako se bo čudil: „Pa je to moj mali fant, ta močni šofer?“

Kakšno bo to veselje tedaj, o mamica! Veseli se tega že sedaj in nikar ne jokaj! Tako mi je hudó, če vidim tvoje oči žalostne in objokane. Boš videla, še jaz zajokam, če boš jokala ti, ti moja zlata mamica . . .

V GROBNICI.

Prevedel Ivan Vouk.

IV.

Prijateljstvo se poglobi.

(Nadaljevanje)

dslej sem z navdušenjem mislil na svoje nove prijatelje. Zvečer, ko sem šel v posteljo, in zjutraj, komaj sem se prebudil, sem mislil samo na to, kdaj pojdem zopet na hrib. Klatil sem se po ulicah mesteca, le da bi zvedel, če je tam gospod Tiburcij in njegova družba, vsi oni čudni ljudje, ki jih je stari Janos, grajski oskrbnik, nazival samo »sumljivo družbo«, in ki so prihajali vsako jutro v mestece ter zvečer brez sledu izginili.

Zdaj sem natančno vedel, koga je Valek mislil, ko je govoril o »naših«.

Komaj sem opazil, da se te skrivnostne osebe klatijo po trgu, sem stekel preko močvirja na goro h kapeli. Napolnil sem si žepe z jabolki, ki sem jih nabral na vrtu, in razne sladčice, ki sem jih zdaj vedno hranil za svoja nova prijatelja.

Valek je bil v splošnem zelo resen in se je vedel kakor odrasel človek. Darove je sprejemal kar tako. Večnoma jih je deval na stran ter jih hra-

nil za svojo sestro.

Mala Marusja je vselej zaploskala z ročicami in oči so se ji bliskale od iskrenega navdušenja. Bledi dekličin obrazek je rdel, kar tresla se je od smeha in ta smeh najine male prijateljice je odmeval v naših srcih in nama bil najlepša zahvala za sladčice, ki jih je dobila od naju.

Bila je majhna, bledeča stvarca, podobna cvetlici, rastoči brez solnčne luči. Dasi je imela že štiri leta, ni mogla še dobro hoditi, s svojimi skrivljenimi nogami je napravljala negotove korake ter se majala kakor tanka bilka. Ročice so ji bile tanke in prozorne, glavica ji je ponihavala kakor zvonček, oči pa so zrle neotroško, žalostno, a ob njenem smehu sem moral misliti na svojo mater v njenih poslednjih dneh življenja, ko je sedela pri odprtem oknu ter se je veter poigralval z njenimi plavimi lasmi, tako da sem postal žalosten in so mi solze stopile v oči ob pogledu na ta mali obrazek.

Nehote sem jo primerjal svoji sestri. Obe sta bili enake starosti. Toda moja Zofija je bila okrogla in polna kakor jabolko in trda kakor žoga. Ona je mogla naglo teči in med igro se je glasno smejala. Vedno je nosila čedne obleke in njene temne kite je pestunja vsak dan prevezala z rožnatim trakom.

Moja mala Marusja pa ni skoraj nikoli tekla. Redkokdaj se je smejala, pa če se je tudi smejala, je bil njen smeh sličen srebrnemu zvončku, ki ga

na deset korakov že več ne čuješ. Njena obleka je bila umazana in stara, v lasih ni imela traku, njene kite pa so bile daljše in mnogo lepše kakor Zotijine. Zelo sem se čudil Valku, da ji je tako lepo spletal lase. To je delal vsako jutro.

Jaz sem bil pravi nemirnež. »Ta deček,« so trdili o meni odrasli, »ima v svojih rokah in nogah živo srebro.« Še sam sem to verjel, dasi si nisem mogel na noben način predstaviti, kdo me je nalil s tem živim srebrom in kako je to napravil. Že s prvim dnem sem pokazal prijateljema svojo živahnost. Gotovo ni v kapeli še nikoli tako odmevalo kakor zdaj, ko sem si prizadeval zvabiti k igri Valka in Marusjo.

Pa mi ni dobro uspelo. Valek je resno pogledal mene in deklico, in ko sem jo nekoč skoraj prisilil, da bi tekla z menoj za tekmo, je rekel:

»Pusti jo, sicer bo takoj jokala.«

In resnično! Ko sem jo spravil v tek in me je ona zaslišala za seboj, je naglo obrnila glavo, se okrenila, dvignila roke nad glavico, kakor bi se hotela zaščititi, me plašno gledala kakor ptiček v mreži ter glasno zajokala.

»Vidiš,« je rekel Valek, »ne igra se rada.«

Sedel je v travo, trgal rože in ji jih metal. Nehala je jokati, zbirala počasi rože, se pogovarjala z rumenimi zlaticami ter pritiskala na ustne modre zvončke. Tudi jaz sem utihnil in legel poleg Valka v dekličino bližino.

»Zakaj je... takšna?« sem ga vprašal ter pokazal z očmi na Marusjo.

»Tako žalostna?« je vprašal Valek ter pristavil kakor odrasel človek:

»Vidiš, to je od sivega kamna...«

»Da,« je zašepetala deklica, »to je od sivega kamna.«

»Kakšen sivi kamen je to?« sem vprašal, ker nisem razumel.

»Sivi kamen ji je življenje izsesal,« je razlagal Valek, gledajoč v nebo. »Tiburcij tako pravi... Tiburcij to razume.«

»Daaa,« je zazvenel dekličin glas z rahlim odmevom, »Tiburcij ve vse.«

Naslonil sem se na komolec in pogledal Marusjo. Sedela je še vedno prav tako,

kakor jo je posadil Valek, in gladila s prsti rože. Vse kretnje njenih rok so bile počasne. Svetlomodne oči so se ji svetile v bledem obličju, in ko sem videl njen majhni, žalostni životek, sem občutil, da je bilo v Tiburcijevih besedah veliko grenke resnice, dasi je nisem razumel.

To je bilo gotovo: nekdo ali nekaj je sesalo življenje iz tega čudnega dekletca, ki se je jokala baš tedaj, ko se drugi otroci smejejo. Toda kako je sivi kamen to delo opravljal? To je bila zame skrivnost, bolj strašna od vseh strahov starega gradu. Bržkone se je to godilo ponoči. Globoko sočutje mi je stiskalo srce.

Pod vplivom tega čuvstva sem brzdal svojo razposajenost iz obzira na mirno nprav naše male gospodarice. Oba z Valkom sva jo povedla v visoko travo, nabirala zanjo pisano kamenje, lovila metulje, včasih iz opeke postavila past za vrabce, ali pa sva legla poleg nje v travo, gledala v nebo ter

opazovala, kako visoko nad streho so pluli oblaki, pripovedovala Marusji pravljice, ali pa sva se pogovarjala.

Ti pogovori z Valkom so poglobili najino prijateljstvo; vkljub temu, da sva bila različna po značaju, je postajalo najino prijateljstvo vedno pri- srečnejše. Jaz, ki sem bil vedno živahen, nemiren, sem se vdajal otožnemu, tihemu Valku. Zlasti močno je vplivalo name, da je s tako veliko samostoj- nostjo govoril o odraslih. Razen tega mi je pripovedoval mnogo novega o rečeh, o katerih nisem nikoli razmišljal. Čul sem, kako je govoril o Tiburciju kakor o svojem prijatelju, in sem ga vprašal:

»Ali je Tiburcij tvoj oče?«

»Mislim, da mi je oče,« je odgovoril tako zamišljeno, kakor da mu ni to vprašanje še nikoli prišlo na misel.

»Ali te ima rad?«

»Da, rad me ima,« je rekel Valek, takrat že bolj odločno. »Skrbi zame, in veš, včasih me poljubi in joče...«

»Tudi mene ima rad in tudi pri meni joče,« je pristavila ponosno Ma- rusja.

»Moj oče me nima rad,« sem rekel jaz žalostno. Še nikoli me ni poljubil. Ni dober...«

»To ni res! Ni res!« je odgovoril Valek. »Ti nič ne razumeš. Tiburcij ve to bolje in pravi, da je sodnik najboljši človek v vsem mestu in da bi mesto že davno zaslužilo, da se pogrezne v zemljo, če bi ne živeli v njem tvoj oče, župnik in rabinec. Zaradi te trojice se ni mestece še pogreznilo... To pravi gospod Tiburcij..., zato ker vselej ščiti reveže. In tvoj oče, pravi Tiburcij, bi se tudi ne bal obsoditi kakega bogatina, niti grofa bi se ne bal. In ko je stara Ivaniša prišla k njemu z berglami, je dal takoj prinesiti zanjo stol, tak je...«

Vse to me je tako prevzelo, da sem začel razmišljati. Valek mi je pokazal očeta od take strani, od katere ga nisem jaz nikdar gledal. Kaj takega mi ni prišlo na misel. Valkove besede so zbudile v meni čut ponosa do očeta. Dobro mi je delo slišati od njega, kako hvali mojega očeta in posebno še z besedami gospoda Tiburcija, ki je vse znal. Toda istočasno je v mojem srcu zadrhtela užaljena ljubezen in na dušo mi je legla misel: Nikoli me ni ta človek ljubil in nikoli me ne bo ljubil, kakor ljubi Tiburcij svoje otroke.

V.

V s i v e m k a m n u .

Nekaj dni je prešlo, ko nisem videl Tiburcija in njegovih prijateljev v mestecu. Potepal sem se po ulicah in čakal nanje. Ko sem tako hodil po prašnih ulicah, mi je Valek nenadoma položil roko na rame.

»Zakaj ne prihajaš več k nam?«

»Ne upam si. Nisem videl »Vaših« v mestecu.«

»No, glej! Ni mi prišlo na um, da bi ti povedal, da so naši proč. Le pridi... Morda, morda pa je že dolgčas pri nas.«

»Ne, ne. Takoj grem s teboj. Jabolka imam v žepih.«

»Le pojdi na hrib, jaz imam še opravke. Toda dohitel te bom med potjo...«

Hodil sem počasi in sem se večkrat ozrl, ker sem upal, da pride Valek za menoj. Bil sem že na hribu, že prav blizu kapele, njega pa še ni bilo. Ne- odločno sem obstal. Pred menoj je ležalo pokopališče, tiho in zapuščeno, le

vrabei so čebljali in gosta bezgovina je pošumevala. Kam naj grem? Čakati sem moral Valka. Pričel sem prebirati nagrobne napise. Ko sem tako hodil od groba do groba, sem prišel do velike, napol razpadle grobnice.

Dež in veter sta pokrov pokvarila, da je odpadel. Vrata so bila zaprta. Radovedno sem naslonil stari križ na steno, zlezal ob njem navzgor ter pogledal v grobnico. Zagledal sem prazno, obokano notranjost.

Medtem je prispel Valek ves utrujen in zasopel. V rokah je držal velik hleb belega kruha, izza srajce na prsih mu je nekaj štrlelo ven, potne kaplje so mu tekle po licu navzdol.

»Tako?« je vzkliknil, ko me je zagledal, »tukaj si? Tiburcij bi bil silno nevoljen, če bi te tu videl. Toda kar je, to je... Vem, da si dober dečko, in ne boš nobenemu pravil, da tu živimo. Le pridi z menoj!«

»Kam? Jeli daleč?«

»Boš že videl. Le za mano pojdi.« Razmaknil je grmovje, zlezal vanj in izginil v goščavi za zidom kapele. Šel sem za njim in prispel na močno izhojeno mesto, ki je bilo popolnoma zakrito z grmovjem. Med stebelci bezgovine in bodičja sem zagledal luknjo v zemlji. Vteptane stopnice so vodile navzdol. Valek je lezel navzdol in mi velel, naj mu sledim. V nekaj trenutkih sva bila pod zemljo in v temi. Valek me je prijel za roko in me peljal naprej po ozkem, vlažnem hodniku. Hkratu sva krenila na desno in se znašla v prostornem obokanem podzemlju.

se igrala z njim na svoj način. Svetlobni snop se je vsul na njeno plavo glavo ter jo vso objel.

»Valek,« se je tiho razveselila. Ko je še mene zagledala, so njene očke zagorele v živem ognju. Dal sem ji jabolka, Valek pa ji je odlomil kos kruha, ostalo pa nesel profesorju.

Opazoval sem Marusjo in nehote sem se spomnil Valkovih besed o sivem kamnu, ki sesa iz deklice veselost.

Nad zemljo so oblaki zatemnili solnce. Stene podzemlja so tonile v temi, kakor da se odmikajo in ginejo. Nato so se zopet prikazale ter zlovčšče obvisle nad malo dekličino postavo.

Strašna tesnoba je objela moje srce.

»Pojdimo proč od tu, pojdimo« in potegnil sem Valka za rokav. »In ona naj gre z nami.«

»Pridi, Marusja, gremo gor!« je zaklical Valek svoji sestrici in vsi trije smo se povzpeli iz podzemlja.

Valek je bil žalosten in bolj molčeč kakor po navadi.

»Šel si v mesto kupovat kruha?« sem ga vprašal.

»Kupovat?« Valek se je nasmehnil. »Odkod naj vzamem denar?«

»Kako pa? Ali si ga priberačil?«

»Ah kaj še! Priberačil? Kdo bi mi pa kaj dal? Ne, tovariš, smuknil sem ga. Židinjci Surki sem ga smuknil. Še opazila ni...«

»To se pravi, da si ga ukradel?«

»Seveda.«

Zleknil sem zopet v travo in nekaj trenutkov smo molče ležali.

»Kraști ni dobro,« sem rekel žalosten in zamišljen.

»Naši so vsi proč. Marusja je jokala, ker je bila lačna...«

»Da, lačna,« je zašepetala deklica preprosto in genljivo.

Jaz nisem vedel, kaj je lakota. Toda pri dekličinih besedah me je dušilo v grlu in zaključevalo v srcu.

»Zakaj...« sem ga s težavo vprašal, »zakaj nisi meni povedal, da ste lačni?«

»Spočetka sem to nameraval. Potem pa sem se premislil. Ti itak nimaš svojega denarja.«

»Nič ne de. Prinesel bi ga bil od doma.«

»Tako da bi nihče ne vedel?«

»Daaa.«

»To se pravi, da bi bil tudi ti kradel.«

»Jaz bi bil vendar... svojemu lastnemu očetu.«

»To je še huje,« je rekel Valek odločno. »Svojemu očetu ne bi jaz nikoli ničesar ne ukradel.«

»No, pa bi bil prosil... Dali bi mi.«

»Morda bi ti bili dali za enkrat. Ali pa bi to zadostovalo za vse berače?«

»Ali ste berači?« sem vprašal tiho.

»Da... berači,« je odgovoril Valek mračno.

Umolknil sem in čez nekaj minut sem se poslovil.

»Ali že greš?« je vprašal Valek.

»Da, grem.«

Šel sem, ker nisem imel več moči, da bi se brezskrbno igral s svojima prijateljema. Doma sem pritisnil svoj obraz v blazino in bridko jokal, dokler ni spanec pregnal moje globoke bolesti.

(Konec prihodnjič)

K O V A Č N I C A .

Ob cesti stoji kovačnica. Zdi se mi kot starka, ki počiva one- mogla vsled dolgega in napornega pota. Gnila streha propušča, omet se lušči in odpada. Deske na podstrešku leže navzkriž in črnijo. Tam spodaj se stiskati ob deževnih dneh dve zaspani kokoši. Trhljena vrata so že dolgo zaklenjena. V kovačnico sije svetloba le skozi luknjo, okroglo kakor izlito oko. Na prevrnjenem nakovalu leži dušljiva plast prahu, meh je natrgan, brez življenja.

Vedno bolj se ta kovačnica seseda; samo enkrat v letu za kratek čas oživi, kakor bi jo obiskal čudež.

Kovač Pero, nizek, bradat in sajast, star kakor zapuščen parobek v pragori, zasluti vsako leto majniško solnce. Kar odnekod prileze ter se ustavi pred ptičjo črešnjo, ki se skoraj naslanja na okno. Zaguga se in dvigne oči. Skozi mlado zelenino ga zablešči solnce. V nasmehu nakremži obraz, da pokaže črvive zobe. Potem prikima: »O, le vsa zacveti, le! Kaj bi odlašala!« In se domisli, kakor bi bil zares pozabil. »Ahá! Ga bom prinesel, ga bom! Da bo še muzika! Mora biti tako!« Kakor bi se splašila kokoš, mu uide smeh. In s tem nasmehom obleze vso kovačnico: plot zamaje, če še drži; s skorjastim čevljem odbrcne omet s poti; kokoš nagovori, naj gre jajca nest; trudoma se sklone, gleda in pobere gumb, misleč, da je novec. Ko se vrača, ne zavrže gumba. Med prsti ga tišči kakor redko dragocenost. Ves čas nekaj ogovarja. Še celo škripajoče stopnice pokrega, ko zleze čeznje.

Okrog poldne se spet prikaže. Ptičnik nese, ki je velik in neroden. Solnce se upre ravno v oškrbljeni zid. Tam blizu je še ostanek klopi. Tja postavi ptičnik. S črnim nohtom potrka po vraticah in našobljeno zafiufa. Žametni kos, ki je čepel med belim peskom, skoči više. Ru- meni kljun obriše dvakrat ob žico, potem pogleda postrani kovača. Oko mu je tako živo in nemirno. »Fiu, fiu!« se mu šobi kovač. Kos še zmerom ne verjame. Na levo in desno posluša z lepo glavico. »No, no, kar daj! Ja, ja, zunaj si na svoji klopi. Kaj se čudiš! No, fiu, fiu!« In spet rahlo potrka po žici vrh ptičnika. Kos se kakor zdrami, se zažene na najvišjo prečko ter poskusi: Fii-fa-fi. Mahoma se ves uglesi. Drobnó grlo se sproži, kljun se komaj vidno zagiblje: Fi, fa, faa, fi — fiu, fiu, fiu —. Tisti napev zakroži, ki mu ga je žvižgal kovač nepre- stano do letos: Prišla bo pomlad zelena. Dolgo mu je žvižgal kovač, potem se je kos naveličal in sredi pesmi po svoje zaključil. »No, vidiš! Saj gre!« Kovač se zravná. »Zdajle bom pa še svoj ptičnik odprl.« Do vrat se pomakne. »Mhm, svoj ptičnik, veš! Ti pa kar poj!« Dolgo vtika težki ključ. Z obema rokama ga obrača; nekaj počí, klju- čavnica zaropoče, in vrata, ki vise nekoliko navznotraj, se začno kakor zakleta sama odpirati. Cvilijo, da se jih kos ustraši in preneha.

Velika solnčna kaplja kane v sivi smrdeči prah ravno pred nakovalo. V čudežni luči se vse zasveti. Prašina ob vratih se razgiblje — vsa kovačnica čudovito oživi kakor na smrt bolni jetnik.

Kovač stopi na prag. Njegova senca leže po kovačnici. Tako stoji nepremično. Oko mu roma počasi po vsem prostoru, po vseh kotih. Brez besed. Na nakovalu se ustavi:

Tam bi rad spet zamahoval širok, krepak, neugnan; nakovalo bi spet pelo kakor bron; z usnjatim predpasnikom bi opletal ob plašljivih konjih in kleče pomerjal vroče podkve; potem bi vsi trije — on, pomočnik Jerneje in fantè — udarili po žarečem železju, da bi potrkavalo in odmevalo po vasi;

taka se mu zdaj misel sama vrača...

Okrene se molče. Poleg ptičnika se spusti počasi, previdno na klop. Vanj se upre mimo črešnje vroči vzduh solnčnega maja. Kos ga pozgleda postrani, kakor bi se mu kovač zdajle zasmilil, ter zapoje. Potem poje nepretrgoma isti napev. Po črešnji vse živi.

Toplota uspava kovača, da mu zleze glava med sivo brado. Kos poje, poje. V odprti kovačnici se love njegovi glasovi in se odbijajo mimo črešnje in preko ceste.

FR. MILČINSKI:

O LEPEM VEDENJU.

Lepo vedenje je jako lepa reč, to pove že sama beseda »lepo«.

Toda ni lepo vedenje zgolj lepo, nego je tudi koristno.

Od tega je že davno — star sem bil pet let — pa me je rajnki moj oče vzel s seboj. Šla sva v vas k očetovemu prijatelju — še danes se spominjam, da se je pisal za Pustotnika in je bil zdravnik.

Pa sem se vedel tako krasno, da se doktor Pustotnik ni mogel dovolj načuditi in me je na koncu vprašal: »Fantek moj, ali hočeš lešnikov?«

Vljudno sem odgovoril, kakor so me bili naučili doma: »Oh, gospod doktor, saj ni treba!« in sem nastavil desni žep svojega suknjiča.

Pa je dejal doktor Pustotnik: »Na, ko si tako priden!« Segel je v miznico in mi je nasul v žep za celo pest lešnikov.

Napravil sem lep poklonček in se s spodobno besedo zahvalil, da je preveč in nikar toliko! Potem pa sem pokazal še levi žep: »Prosim, na tej strani imam še enegal«

Pa se je doktor Pustotnik smejal in sem dobil lešnikov še v ta žep in jih ne bi bil dobil brez svoje spodobne besede. Lešnike sem imel jako rad in jih moraš seveda poprej streti in vzeti iz lupine, preden jih pozoblješ. Ne razodeva dobre vzgoje oni, ki jih je kar v lupinah; pa tudi niso v lupinah pol tako dobri kakor so brez.

Lepo vedenje ti je vsekdar v prid in čast. Nasproti pa ti nemarno vedenje nikdar ne prinese koristi in na nobeno plat.

N. pr. smo imeli v onih davnih časih, ko sem bil še mlad, gosta pri kosilu in smo jedli k mesu neko rdečkasto rjavo omako — sedaj ne kuhajo več takih: sladka je bila in se mi zdi, še kaka rozina je bila notri — otroci smo jo zelo ljubili. Pa je bila omaka v svoji skledici in je bila v omaki tudi žlica, da si je z njo lahko vsak zajel omake. Prišel sem na vrsto tudi jaz, da si zajamem, in sem si sladke omake zajel: lepo in spodobno,

ne preveč, ne premalo in brez madežev na prtu. Vljudno sem rekel: »Prosim« in »hvala« in bi bila vsa reč potekla v redu in ugledno in pohvalno. Toda se mi je primerilo prav zadnji hip: tik preden sem žlico nazaj položil v skledico, sem žlico obliznil — pošteno sem jo obliznil in še zasukal sem jo med ustnami, seveda sem jo, ker se je toliko omake držalo žlice in je bila omaka sladka. Temeljito obliznjeno sem jo nazaj dal v omako.

Pa ni bilo prav tako. Ne bi je bil smel oblizniti. In je bila mama huda in sem moral s svojim krožnikom od mize in v kuhinjo in ko so potem jedli ocvrtega piščanca, še vratu nisem dobil; vrat je bil vedno moj delež, odkar sem pomnil — to pot pa nisem dobil prav nič, ker sem se bil pri omaki tako kruto zagrešil zoper zakone lepega vedenja.

Toda nisem bil nalašč storil, da sem žlico obliznil, le vedel nisem, da je ne smem, in je bil moj greh samo to, da nisem pazil, ali tudi drugi žlico obliznejo, preden jo zopet vtaknejo v omako.

To je tisto: Gledati moraš, kako se drugi vedejo, ki znajo. Posnemaj jih, pa bo prav! In pa knjige so, ki je v njih popisano lepo

vedenje; iz teh knjig se tudi lahko naučiš lepega vedenja, da se boš obvaroval škode.

Takih knjig je precej. Vseh nisem čital. Nihče ni zavezan čitati vseh knjig. Eno pa sem čital in mi je bila zelo všeč. Ime ji je »Blažek ino Nežica v nedeljski šoli«. Natisnjena je bila prvič leta 1842. — častito je stara! Spisal pa jo je Anton Slomšek, pesnik in pisatelj in knez in škof in kar je poglobitno, silno blag je bil človek in učitelj. Pa je v imenovani knjigi napisano prav vse, kar ti je treba za ta svet in za oni; ne le nauk o branju, pisanju in računstvu, nego tudi popis sveta je notri in nebeških prikazni in poučno berilo od strupenih gob in zeli, pa takisto o sadjereji, živinski in človeški kugi in kako je hoditi na božjo pot; od steklih psov je v knjigi berilo, od vojakov in tihotapcev, od državnih oblasti in pravice in domačih zdravil in ne manjka tudi ne koristnih naukov za voznike ali furmane in še to je v knjigi in še to.

Pa seveda ni pozabil blagi gospod pisatelj poleg branja in pisanja, strupenih gob, steklih psov in furmanov tudi ne lepega vedenja, nego mu je privoščil precej prostora in to v zelo izbranih in čudno krepkih besedah — vsak ne zna tako povedati.

Pa poslušajte nekaj teh naukov:

»Vedenje vpricho Boga.

Klobuki morajo pred cerkvenim pragom z glave! Pa ne jih v cerkvi polagati na oltar ali svetnikom na glavo! Če se kam drugam ne dajo obesiti, jih imej pod levo pazduho!

Pri cerkvenih vratih ostati ali se celo zunaj cerkve prislanjati, ni pošteno. Veliki očitni grešniki so svoje dni zunaj stali in še stojijo. Le blato se pred pragom otrebi ino pusti.«

Zdi se mi: te besede so skoz in skoz pravilne in pravične in jim ni treba še obširne razlage. Ko se moraš ti, revna stvar božja, v cerkvi vesti spodobno in s klobukom pod pazduho, pa naj se mesto tebe in s tvojim klobukom na glavi nespodobno vede svetnik, ugodnik božji, ki naj nam je vsem za vzgled! Vsak slepec mora vedeti, da to ne gre!

Enako je poštena in tehtna beseda zoper nemarno navado, mašo poslušati zunaj. Samo veliki očitni grešniki so in pa blato, ki naj ostanejo pred pragom! Če ostaneš pred pragom ti, kar sam preudari, kam spadaš — ali med one velike očitne grešnike ali med blato!

»Vpričo gospode.

Ako sediš, ne gugaj se, kakor bi zolje imell«

Zolji so one vrste brenclji, ki od njih pika živina zbezlja. Kdor bi imel zolje ali brenclje v telesu, se mu ne bi zamerilo, če bi se gugal. Ko jih pa nimaš, Boga zahvali in lepo mirno sedi!

»Se čohati ino kebrati ušivci navado imajo.«

Strogo je tedaj prepovedano, da bi se vpričo gospoda čohal in kebral. »Kebrati se« pomeni, loviti si kebre po glavi ali kukce. Po kebraj se doma ali sam ali naprosi ljubljeno majko, da te pokebrajo, toda pazi, kar te knjiga uči na drugem mestu:

»Počesati se je večkrat treba, pa ne na mizo ali okno, marveč na širok papir. Se vpričo ljudi obirati, je po cigansko!«
Še te uči knjiga.

»Gospodi se mora v lice gledati, pa ne preblizu!«

Kajti marsikateri izmed gospode ne ljubi, če mu dihaš v lice, pa si se poprej nazobal česna. Imam fanta, tako rekoč sina, ki je ujel pri krščanskem nauku cvek — cvek je jako slab in zaničevan red — in pravi, da ga je ujel samo zato, ker je preblizu gledal gospodu katehetu v lice. Pa se ni bil nalašč nazobal česna, nego zaradi glist — česen je dober zoper gliste!

»Po izbi se ne oziraj, kakor bi kaj svojega iskal! Ne trebi si zob ne nosa! Ako se ti zeha ali kiha, z robcem ali s haderco zakrij usta, da se ne bi kdo ustrašil, kakor bi ga požrl!« Kajti pravi knjiga na drugem kraju: »Strah je zdravju strup.« Zato nikomur brez potrebe ne prizadevaj strahu, da ga boš požrl.

»Vpričo ljudi svojega stanu.

Če ravno k obedu prideš, kar ni lepo — reci jim: Bog žegnaj!

Žlice šteti se ne spodobi« (namreč koliko jih je na mizi in ali je katera prosta še zate) — »Pa tudi ne brani se, ako te povabijo, da z njimi zajameš. Kdor se k mizi siliti da, visoko glavo, trebuh pa prazen ima.«

Če se boš preveč branil pri mizi, lahko se ti primeri kakor oni botri, ki je bila povabljen in so najprej jedli juho. Botra je vedela, da za juho pridejo klobase in krofi, pa se ji je juha hitro ustavila: »Oh, tako sem že sita!« Pa je gospodar zaklical v kuhinjo: »Žena, nikar klobas ne nosi in krofov; botra pravi, da je že sita!«

Kako se vedi pri obedu, te knjiga uči prav posebno živo:

»Ako so mizne rutice pripravljene, razgrni svoje na krilo, da si obleke ne pokapljaš, ter si prste in usta z njo briši. Glej, da iz sklede ceste ne narediš in miznega prta ne obrzdaš!

Če si pri gospodi na obedu, dobro glej, kako se gospoda vede, kako jed uživa, ki je še ne poznaš — da ne boš polžev z laktom tolkel kakor bi bili orehi!

Kosti na kraj krožnika položi — v skledo nazaj devati je nerodno.« Seveda je nerodno, pa še kako, posebno če si kost že vso oglodal.

»Si hočeš zobe trebiti, vilice ne med zobe!«

Ta nauk je poznal že naš stari oče, vedno je v žepu nosil žrebelj, z njim si je trebil zobe in nikdar ne z vilicami. Sedaj tudi žrebelj ni več sposoben, ampak dobiš za tako reč v kuhinji poleno.

Zapomni mo si še ta nauk:

»V tuji hiši z mizo brado podpirati ni lepo. Tobak kuriti je grdo že doma, v tuji bajti se celo ne spodobiš. Kdor pa tobak žge, mora pipo vzeti iz ust, kadar se komu odkrije ali s kom govori!«

Torej otroci, kadar se boste komu odkrili, pipo iz zob! In ravnotako, kadar boste s kom govorili! Da se vam ne bo zgodilo kakor Ribničanu, ki je gledal z mostu in kadil pipo. Pa mu je rekel sin Matevžek: »Oča, pipo boste zgubili!« Je odgovoril Ribničan: »Naka!« Pa ko je govoril to besedo, že se mu je pipa resnično izmuznila iz ust in zletela v vodo. Če bi jo bil, preden je sinu odgovoril, spodobno vzela iz zob, kakor nas uči knjiga, ne bi mu bila čofnila v vodo in žalostno utonila.

Tudi ta historija kaže, da lepo vedenje ni samo lepo, ampak hkratu koristno.

DVE POHORSKI.

1. Belčke žene.

V Jeruzelah so bile belčke žene. Na Juhartovem pa Juhart. Med obema pa hudo brežen svet.

Bila je taka zima, seveda, nebo je vrglo snega. Sneg je obležal. Mraz je šel še v kleti, seveda, če je pa vino zmrznilo v sodu.

Belčka žena iz Jeruzel je šla k Juhartovim stročnega boba prosit. Juhartovim pa se je vzel stročnat bob, seveda, če so ga pa jedli in so ga imeli še samo za seme. Juhart je pa vedel, da se belčkim ženam ne sme zameriti in je dal stročnatega boba. Lepo se je zahvalila pa svetovala: „Kar ti ga je še ostalo, ga takoj posej!“ In šla je z bobom v Jeruzale.

Juhart pa s sevnikom in bobom sejat. Njive so brežne, veter pa je spreletel sneg, da je na vrhu bila ledena skorja. Juhart naseva, naseva in gleda, kako se stročnat bob kota po bregu v Jeruzale. Tam so ga pobirale vile.

Ko je solnce vzelo sneg, seveda še bob ni cimil. Kmet Juhart pa je hodil gledat druč in druč. Zmladleta je cimil stročnat bob po celem bregu in v jeseni so Juhartovi naluščili toliko stročnatega boba, seveda, ko še nikol.

V Jeruzelah pa, seveda, belčkih žen ni več.

2. Dva pametna.

Živela sta dva pametna človeka, tako pametna, da sta spoznala tole, ko sta stala pod smreko:

„Si čul! Vidiš, pje, veverco?“

„Vidiš, pa resen vidim veverco!“

„Si čul! Midva sva pa velika?“

„Resen, velika. Veverca pa je mala, resen da!“

„Si čul, neznansko mala.“

„Viš jo, kak skače po vejah.“

„In ne pade dol, si čul!“

„Če tak drobiž tako skače in ne pade, pa bi jaz ne, ko sem velik.“

„Viš, pa resen!“

Splezal je na smreko. Veverica pa skočila na drugo in resen on za njo. Veverica po smreki, on med vejami dol. Gredoč mu je veja še usta raztrgala, ko je zazijal in mislil: — „vidiš!“

„Si čul! Kje jo imaš?“

„Viš, pa resen, čisto sem pozabil!“

„Nič! Gredoč si jo požrl. Lakota!“

„Nisem. Grdoba!“

„Saj si še okol ust krvav, lakota, si čul!“

„Viš, pa resen!“

Zapisal po ustnem sporočilu Joško Tomažič.

SVETI JURIJ.

(Fr. Žgur.)

Zmerno

Marij Kogoj

f Bel-ca ja-ha, z mečem maha sve-ti Ju-ri - *p* Solnce

dimin.

no - - si, cve-tje tro - si, ptičke u - ri in jih va-di, da spom -
Solnce nosi,

malo hitreje

la - - di žvr - go - li - - jo. *f* Ka - mor z mečem solnčnim

la - di žvr - go - li - jo

švig - - ne, tra - va se in cve - tje dvig - - ne,

zmerno *p* hri-bi ze-le - ni-jo, *mf* hri-bi ze-le - ni - - jo, *riten.* Hej, ho, hej! *a tempo* Hej, ho, hej!

p Ve - se-lo ja-sno če-lo, Ju-ri ja-ha k nam v de - - že-lo.

KROMPIR JE ZDRAVA JED.

(Narodna otroška pesem.)

Veselo.

Emil Adamič.

Petje:

mf 1. Ko - sma - čev pa - stir je pe kel krom-pir, pri

Klavir:

mf

mf ognju je za - spal, ho-ja. si hla-če je ob - žgal, ho-ja, Ko - sma - čev pa -

mf stir je pe - kel krom - pir. 2. Da ra-stel bi krom-

mf pir, bi je - del ga pa - stir, bi žvi-žgal in pa

pel, ho-ja, bil zdrav bi in ve - sel, ho-ja, da ra - stel bi krom-

pir, bi je - del ga pa - - - stir.

KAREL ŠIROK:

JEZUS IN DETE.

*Sredi raja se Marija izprehaja,
mimo pride Jezus sam.*

Vpraša ga Marija:

„Kam greš, Jezus, kam?“

Jezus ji odgovori:

*„Moram v daljni kraj,
moram na zemljó*

po bolnó ženó,

ki sinoči je rodila. —

S sabo jo pripeljem v raj.“

Mati žalostno je govorila:

„Kaj to dete bo počelo,

*kaj to dete bo počelo,
ko mu mater vzameš?!“*

„Kaj to dete bo počelo? —

Pošljem tople žarke,

da ga bodo greli,

pošljem drobne ptičke,

da mu bodo peli,

krušno mater dobrega srcá,

da ga bo dojila,

pošljem bela angela mu dva,

da ga bosta v svet vodila!“

ŽUŽELKE, ŠKODLJIVE ČLOVEŠKEMU ZDRAVJU IN ŽIVALIM.

(Konec.)

Predvsem pa se čuvaj kosmatih gosenic, ki najbolj teknejo naši mačehi med pticami, oznanjevalki ljubljanske radio-postaje, kukavici. Ima pač dober želodček, ki ga znotraj lepo preobleče s kožuščki snedenih, kosmatih gosenic.

Gojil sem na tisoče gosenic najrazličnejših vrst. Zgodilo se mi ni nikdar nič hudega, kajti na mojo trdo kožo na rokah ni učinkovala mravljinčna kislina, pač pa sem mnogokrat čutil, da me pečejo oči, če sem predolgo zijal v odprte goseničje kletke. To se mi je posebno zgodilo, če sem nevede po-tegnil čez oči z roko, s katero sem prej pospravljaj ostanke goseničjega kosila. Redno sem to opazil posebno pri gosenicah zlatoritke.

Splošno torej gosenice niso posebno nevarne, a vendar živi tudi pri nas neka vrsta, ki postane lahko celo smrtnonevarna. Oglejmo si par slučajev!

Marica in Franček sta se vrnila iz gozda, kjer sta nabirala borovnice ali črne jagode. Prinesla sta vsak svojo polno košarico, toda nista pozdravila svoje mamice z veselim vriskanjem kakor drugače. Marica je tožila o hudih bolečinah v grlu, razen tega jo je stresala vročica. Zdravnik je bil prepričan, da je zobala Marica kake strupene jagode, akoravno jih je zaman iskal med izbljuvki. Vročina je naraščala, krči so stresali mlado, nežno telo, močno zatečeno grlo ji je oviralo dihanje. Po težko prestani noči ji je bilo bolje. V dveh dneh je lahko zapustila posteljo, ne da bi bil mogel zdravnik določiti, kaj je povzročilo njeno bolezen.

Sosedov Tone je pasel svoji kravici, dimko in sivko, ob parobku hrastovega gozdiča. Pridno sta mulili kravici travo in obirali nizko grmičevje. Nenadoma je dimka glasno mukaje zbežljala po gozdu. Komaj in komaj jo je ujel. Težko je dihala in molela svoj jezik iz gobca. Videti je bilo, da močno trpi.

Poklicani živinozdravnik je bil v največji zadregi, ker ni vedel, kaj manjka dimki. Opazil je edino, da ima močno zatečeno grlo. Zavrnil je sveda modrovanje Tinetove Urše, da je dimka gotovo požrla zelenega pajka.

Po par dneh je bila dimka zopet zdrava, dočim je moral sosod zaklati ovco, ki se je pasla drugi dan na ravno istem mestu. Mesar, ki jo je razteslesil, ni mogel najti nobene bolezn, kakor to, da je imela ovca močno zatečeno grlo in je izjavil, da bi se bila gotovo zadušila. Meso zaklane ovce so domači pojedli brez vsake škode.

Takih slučajev se zgodi mnogo, a vzrok ostane navadno neznan. Če bi bili okolico gozdnega parobka natančneje preiskali, bi bili našli na starem hrastu, pod debelo grčo v višini par metrov nad zemljo goseničje gnezdo z mnogoštevilnimi goseničjimi levi in odpadki. Te stare svoje obleke so tukaj pustile gosenice sprevodnega preleca. Na hrastu, ki je stal v bližini bi bili lahko našli enako gnezdo. Podnevi je bilo tudi to gnezdo prazno in je imelo edino v enem kotu mnogo starih levov, toda zjutraj zgodaj bi gnezdo kar mrgolelo od rjavih redkodlakastih gosenic. Kmalu se prikaže pri edinem izhodu s ščetinastimi dlakami pokrita gosenica. Vdari jo po hrastu navzgor. Takoj ji sléde druge gosenice, po dve, po tri in štiri v eni vrsti, kakor v procesiji proti hrastovemu vrhu. Na pašo gredo. Na isti način se vračajo zvečer nazaj v gnezdo, k počitku. Kadar so do dobrega oskubile vse mlado brstje, si poiščejo drugo drevo, in sicer vedno v procesiji ali v sprevodu.

Gosenice sprevodnega prelca nastopijo včasih v toliki množini, da obrstijo kar cele gozdove, so pa leta, ko ne vidiš daleč naokoli niti ene.

Če si ogledamo gosenico sprevodnega prelca pod mikroskopom,¹ vidimo, da je vsaka njena kocinica oborožena z zakrivljenim kaveljčkom, s katerim obvisi na predmetu, na katerega je padla. Kocine vsebujejo, tudi še po več letih precejšnjo množino mravljinčne kisline, ki vpliva na rahlo kožo zelo občutno. Celu koža na roki se lahko vname, še hujši pa je vpliv na nežno sluznato kožo.

Nevarno je od blizu le pogledati tako goseničje gnezdo, kajti najmanjši drobec kocine povzroči lahko hudo vnetje v očeh. Neki prirodoslovec pripoveduje, da je dobil vselej vnetje na očeh, če je le odprl škatlo, kjer je shranjeval gnezda te gosenice.

Takšno kocinico je z borovnico pojedla naša Marica in sta jo zaužili s travo ali mladim brstjem dimka in nesrečna sosedova ovca.

Skoraj neverjetno se nam zdi, da ohranijo kocine te gosenice svojo strupeno lastnost še dolga leta po gosenični smrti.

Tudi med hrošči najdemo posamezne, ki so v stanu ogrozati človeško zdravje. Predvsem naj omenimo skoraj edino koristno vrsto hroščev, brzce! Če primeš brzca neprevidno, bo obdaril tvojo roko s smrdljivim in jedkim rjavim sokom, ki zapusti na koži včasih za več dni grdo, rjavo liso, nežno kožo pa celo omehuri. Pri večji neprevidnosti ti lahko prhne svoj sok celo v oko in ti povzroči naravnost neznosno bolečino, ki pa kmalu mine. Je pač to njihovo obrambno orožje, ki se ga poslužujejo v nevarnosti. Glavna sestavina tega soka je mravljinčna kislina.

Enak sok izločujejo tudi mali kratkokrilci, ki ti padejo mnogokrat, posebno če se voziš s kolesom, v oko in povzročijo hude bolečine.

Več vrst hroščev, ki povzročajo omehurjenje kože, imenujemo s skupnim imenom priščenjaki. Najbolj znani med njimi so sneženka, travnica in španska muha. Sneženka nastopi zgodaj spomladi včasih v naravnost ogromnih množinah. Znana je pod imenom »šušter« in je zelo koristna, hrani se namreč z muhami in drugimi žuželkami. Njena ličinka pride včasih iz zemlje, ko to pokriva še sneg.

Travnica je precej velik, moder hrošč, ki spomladi leno lazi po suhih gozdnih parobkih.

Najbolj znana, toda v resnici le po imenu je španska muha. Našel jo boš na posameznih drevesih, posebno jesenih v celih rojih, a dneve hoda daleč ne boš videl niti ene. Ravno tako bodo minula lahko dolga leta, da ti ne pride niti ena na spregled. Posledica tega je, da ljudstvo pozna pač hroščovo ime in iz njega napravljen obliž, ne pa hrošča samega.

Navedeni in mnogoštevilni drugi hrošči vsebujejo v večji ali manjši meri strupeno snov »kantarinin«, ki omehuri kožo. Že starogrški zdravniki so poznali kantarinin, vendar ne vemo, katerega hrošča so za to uporabljali. Največ te snovi vsebuje španska muha. Iz nje napravljen obliž se deloma še dandanes uporablja kot priščilo. Kantarinin, zaužit v manjši količini, vpliva čisto posebno na posamezne organe, v večji dozi povzroči neizogibno smrt.

Med kožokrilci je mnogo vrst, ki postanejo človeku lahko nevarne, kakor čebele, ose, sršeni, čmrlji, mravlje itd. Že en pik lahko povzroči hude bolečine in vročico, več pikov pa celo smrt. Niso ravno redki slučajji, da so

¹ Drobnogledom.

ose ali čebele opikale konje, pa tudi ljudi do smrti. Posebno nevarni so sršeni s svojim 13 mm dolgim želom. Znana je narodna prislovica, da so piki sedmerih sršenov enakovredni gadovemu piku.

Naše evropske mravlje so sicer skrajno nadležne in tudi njihov pik ali ugriz zelo skeleč, toda proti tropiškim mravljam so naravnost nedolžne živalice. V Ameriki živi neka vrsta mravelj, ki se spravijo celo nad velike živali in napadejo seveda tudi človeka. Če ponoči navalijo na kako hišo, beži iz nje vse, kar je živega v njej. V tem oziru so tudi koristne, ker očistijo stanovanja razne golazni.

Strup vseh kožokrilcev je mravljična kislina.

Najbolj znani mučilci človeka so bolhe, uši in stenice. Skoraj vsaka žival redi posebne vrste bolh in uši, ki napadajo človeka le izjemoma.

Najbolj nedolžna med to trojico je pač skokonoga bolha, četudi je precej krvoločna in je že ena edina v stanju pokvariti spanje cele noči, a vendar ni vsaj tako ogabna kot uš ali stenica. Ker znese svoja jajčeca v razpoke na tleh in v smeti, misli še dandanes preprosto ljudstvo, da nastanejo bolhe iz prahu. S pometanjem in snago se lahko v kratkem času odpravijo bolhe, ker se njihovim, črvčikom podobnim ličinkam, ki se hranijo z različnimi odpadki, odvzame življenska možnost.

Na človeku žive štiri vrste uši. Najbolj znani sta naglavna in bela uš. Prva živi na glavi otrok pa tudi nesnažnih odraslih, bela uš pa v obleki. Obe spadata k najgrozovitejšim mučilcem človeka. Mnogokrat se govori, da snedo človeka pri živem telesu. Grozovito so trpeli vsled tega gnusnega parazita vojaki med svetovno vojno, ker se niso mogli preoblačiti. Uš se je poleg tega med vojno izkazala kot prenašalka bakterij zelo nevarne bolezni, trebušnega legarja.

Uš se množi grozno naglo, ker znese samica do 50 jajčec (gnide) in so v 24 dneh mladiči dorasli.

Stenice prekašajo po krvoločnosti bolhe in uši. Razen tega jim je tudi zelo težko priti do živega. Prenesejo hud mraz in visoko vročino ter lahko stradajo tudi po več let, kakor se splošno zatrjuje.

Stenica je prišla k nam baje iz vzhodne Indije. Sicer so jo poznali že Grki in Rimljani toda zapadna Evropa se je ž njo seznanila šele v 11. stoletju. Dandanes je pa razširjena po vsej obljudeni zemlji. Rane, ki jih napravi s svojim rilcem, ki ga zasadi globoko v meso, so zelo skeleče in vbojeno mesto včasih močno oteče. Stenica napada poleg ljudi tudi lastovice in netopirje. Množi se zelo naglo, zarod ene stenice šteje v enem letu več tisoč potomcev.

Kakor smo že omenili jih je zelo težko uničiti, ker se podnevi skrivajo v razpokah v zidu in v pohištvu. Edino zanesljivo sredstvo so strupeni plini.

Ne samo zelo neprijetna, temveč tudi zelo nevarna je tako zvana pšščena bolha (nigua), ki živi v tropiški Ameriki. Napada živali in ljudi, in sicer kakor se zatrjuje, najraje Indijance. Komaj 1 mm dolga oplojena samica se pri človeku zarije najrajša pod noht na prstih nog. Opaziš, oziroma občutiš jo šele, ko je narasla z ličinkami vred do velikosti igline bučice, ki se pozneje poveča do velikosti graha ali celo lešnika. Edino sredstvo je nož, torej izrezanje cele kroglice. Paziti je treba zelo, da ne ostane nobena ličinka v rani, ker bi to povzročilo gnojenje rane, zastrupljenje, izgubo prsta, noge, ali celo smrt. Napol odrasle ličinke zapuste svoje gnezdo in se dalje razvijajo v prahu ali v svinjskem blatu. Proti nigui ni varna niti bosa niti obuta noga.

PIRNAT VIKTOR:

LUKNJIŠKI MLINARJI.

Trikrat krščena voda Pivka-Unec-Ljubljana, ki preko slovenske prestolice sili v svet, ni edina reka te vrste; čudovito slično dvojnico ima v bližini ljubke dolenske metropole.

Kot se Ljubljana pri Zalogu izliva v Savo, se njena dvojnica pri istoimenski vasi izteka v Krko. Čuden slučaj.

Dolenska ponikalnica se more pohvaliti pač le z dvema imeni: kot Temeznica izgine pod zemljo dvakrat, tretjič pa pribruha na dan pod silno pečino, ki skriva nekdanje skalno gnezdo proslulega srednjeveškega klativiteza Erazma Predjamskega — grad Luknja — in kot potok Prečna že ob izviru žrtvuje svojo silo novomeški elektrarni. Do objema s potuhnjeno Krko, ji premeša vodo še stara žaga pričetkom luknjiške soteske in zastavlja njeno pot mogočen mlin pod otožno zaloško graščino.

Pred tri sto leti je imela Prečna mnogo več opravka. Gonila je sedem koles, redila je sedem družin in skrbela je za sedem vasi. Marljivo so drobili podjetni mlinarji trdo žito v mehko moko, še bolj pridno pa so natepali njihovi otroci belo pogačo, ki jo je v onih časih uživala le gospoda po gradovih in mestih. Skozi leta in desetletja, podnevi in ponoči, ob deževju in ob suši so šumeli jezovi, so se vrtela kolesa in se stresala sita.

Črez noč pa, kot bi odrezal, vse to preneha, od Luknje do Krke zavlada sveti mir, ki ga moti le zategel žvižg ptice roparice in razburjeno prerekanje zaprepaščenih mlinarjev.

Voda je vpadla vsaj za pol mesta, obstala za jezovi in zdaj še tista polzi med razpokami in presledki škrbastih krotilcev njene volje; kmalu bo struga le še kup blata.

Kje je vzrok? Kaj storiti? Pred tremi dnevi je še deževalo, in kako!

Zbrali so se vsi mlinarji od zaloškega debteluha do prečanske trske, vsi stari in mladi in dolgi in kratki molarji gori pri luknjiškem Martinku ob izviru in žalostno strmeli v votla skalna usta, ki so se kar čez noč raztegnila in le po kapljicah oddajala vodo, o kateri so mislili, da je ne more nikdar zmanjkati.

Gruntali so in tuhtali, vsak je uganil svojo, vsi vkup pa nič. Slednjič so poslali mladega Čefidla tja čez hrib v Vrhovo pri Goriški vasi pogledat, če niso morda tam kmetje vodo zajezili in jo speljali po polju.

V eni uri se je fant vrnil s poročilom, da se onstran brega ni nič spremenilo in da požira zemlja vodo kot vedno.

Kam neki teče? Pritiskali so ušesa na vlažne pečine in prisluškovali ob razpokah, trkali po skalah, preiskali vso okolico po morebitnem novem izviru. Nič. Človek bi obupal.

Pa jo mahmeta s to novico v grad domači mlinar šepasti Martinek in žagar Matajcel, ki je, kadar bi bil rad kaj posebno hitro povedal, jecljal, kot bi kure koruzo zobale.

Nestrpno so čakali ostali na njun povratek, ki se je precej zavlekel, ker je graščak šele po dolgem zasliševanju spoznal, za kaj gre. Martinek je ves čas dolžil staro kokošarico Komatarico, da je ona to »naredila«, Matajcel pa od same vneme ni napravil nič iz sebe.

Nazadnje sta se moža pa le vrnila z dobrim svetom in nabito puško. Moško se je postavil Matajcel pred ustje, pomeril vanje in sprožil.

»Lunk, lunk, lunk, žlok, žlok...« je zagodrnjalo nekaj v žrelu in pocedila se je voda — rdeča in gosta...

»Samega zlodja si ustrelil, ko je tiščal izvirek!« se je oglasil preplašen starec z brega.

»O sveta nebesa, kri, kri!« so se čuli zbegani glasovi.

Ženske, ki tudi tu niso smele manjkati, so zajokale, otroci zacvilili, možje plaho zrli drug po drugem in se skrivaj pokriževali.

Voda pa je silila na dan vedno hitreje, vedno močnejše, še vedno gosta in rdeča.

Groza grozanska, kaj bo?! —

»Strah ima pa res velike oči!« se je grohotal graščak, ko je zrl v prepadene obraze. Tudi njega je prignala radovednost doli. »Vidim, da imate v glavi otrobe mesto možganov, ve sive vreče! Zlodja ste ustrelili, kaj ne? Pa še velikega, ko ste si dali toliko opravka in skrbi radi te uboge ilovice, ki se je nabrala znotraj in zamašila iztok. — To je peklenska kri, ki vam zdaj barva vodo, koštruni!« In grohotaje se je obrnil proti gradu, mlinarji pa so zmajevali z glavo in neverno zrl v žrelo, ki je spet bruhalo vodo kot prejšnje čase, le da je bila ta še malo kalna. Peklenska kri se pač ni povsem razgubila.

»Meni se pa le zdi, da je bila to stara Komatarica,« je modroval šepasti Martinek, »še nocoj pojdem pogledat, če ni kje obvezana.«

In odzibal se je v mlin, da odpre zatvornico, ker vode se je bilo nabralo že več kot dovolj.

ZASLUŽENA KAZEN.

Mlad mož stopi v vlak in vidi, da so vsi prostori zasedeni. Edino en sedež je še prost, a tja je položil debelušast, samovoljen gospod svoj kovčeg. Mladenič hoče dvigniti kovčeg na polico, a debelušasti gospod zagodrnja: »Pustite kovčeg na mestu; od mojega prijatelja je, ki bo takoj prišel.« Mladi mož stopi k oknu in čaka. Ker pa prijatelja le ni, ugane, da je debelušasti gospod lagal, da bi imel več prostora zase. V trenutku, ko se začne vlak pomikati s postaje, reče mladi mož: »Vaš prijatelj je zamudil vlak, škoda bi bilo, če bi izgubil še prtljago.« Pri teh besedah pograbi kovčeg in ga vrže skozi okno.

(Iz angleščine)

ŠOJA.

Neki župnik ima volčjaka. Pes je sicer lep, a že star. Ne ljubi se mu skakati okrog in najrajši leži kje v kakem kotu dvorišča na solncu. Čez dan se ne zmeni, če pride v hišo tuj človek, ponoči pa — kakor bi kaj skočilo vanj — prisluškuje, voha okrog dvoriščnega plotu in zarenči pri najmanjšem šumu. Zaradi tega je župnikov ljubljenec in razvajenček

župnikove kuharice.

Nekoč — bilo je na velikonočno nedeljo popoldne — obira na dvorišču precejšen kos prašičje krače. Dala mu jo je kuharica. Prašičja krača je sicer že bila precej obrana, a vendar se je kosti držalo še precej mesa.

Volčjak obira in obira in se veselo renče oblizuje. Pa prifrftota šoja in sede na vejo bližnje jablane. Tu parkrat zavpije, ali ko vidi, da se pes zanjo ne zmeni, skoči na tla. Poželjivo in zvito gleda, kako se pes masti s sočno jedjo. Parkrat zafrftota s perutmi, da bi psa opozorila nase. Nič! Pes se ne zmeni, grize in tre kosti in že obira še zadnji kos. Sedaj začne šoja skakati okoli psa, vedno bliže in bliže. Nenadoma obstane pred volčjakovim kosmatim repom, ki je ležal lepo iztegnjen na tleh. Nekaj časa ga ogleduje, potem pa skoči naprej, ga zgrabi s kljunom, ga močno potrese in odskoči. Ali psa tudi to ne moti. Le ozrl se je za hip in potegnil rep k nogam. Glodal je dalje. Tudi tedaj se ne zmeni za šoja, ko mu skoči na hrbet in mu s kljunom izpuli par dlak. Le zarenči nekoliko. Sedaj poizkuša šoja napadati od spredaj. Tudi to ne zaleže. Pes položi taco na kost in obira na drugem koncu. To je pa bilo šoji preveč. Dvigne se v zrak, se spusti psu na tilnik in ga bliskovito hitro trikrat kavsne po trdi butici. To pa psu nikakor ni bilo povšeči. Razjarjen skoči po koncu in šapne po šoji. Ali ta se mu je znala izogniti — zletela je na plot. Pes za njo. Ob plotu se povzpne, da bi jo zgrabil. Ali šoja zleti na vrt. Volčjaka pa preveč boli glava, da bi ji kar tako odpustil. V diru poišče vratca, jih s šapo odpre in zasleduje šoja po vrtu. Ta vedno počaka, dokler ji ni pes zelo blizu. V zadnjem trenutku pa mu vsakokrat zbeži, vedno dlje in dlje do konca vrta, skozi žično ograjo tja do malega gozdiča. Tam se mu skriva v grmovje. Pes jo išče in išče, voha, stika po grmovju — zamañ! Šoje ni nikjer. Sedaj se volčjak spomni svoje krače. Urnih nog jo ubere po najbližji poti domov. Ali, o groza! Preko vrta, visoko v zraku, leti šoja s kosom krače v kljunu. Pa ne leti več tako nerodno kot prej, ko ga je speljala v gozd, ampak veselo in hitro, kar se da.

Volčjak laja za njo, renči in se jezi, a mu nič ne pomaga.

POMLADNI ZAJEDAVCI.

Toplo pomladansko solnce nas je tako omamilo, da smo morali po kratkem izprehodu počivati. Iztok kar ni mogel več dalje. Vse štiri od sebe se je vlegel ob robu mladega sadovnjaka na tla.

Komaj se je bil dobro zleknil po mehki travi, že je skočil pokonci in se jezil na drobno mravljo, ki ga je bila vgriznila na golo laket. Jezil se je, malo kisló se je držal pa me je vprašal: »Kdo pa dela stezice mravljam?« »Zakaj to vprašaš?« »Sem poglej, kako lepo stezico imajo mravlje, pa kako hite sem in tja. Le glej, če se dve srečata, pa se z glavicami dotakneta, potem pa odhitita vsaka svojo pot dalje.«

»Vidim,« mu odvrnem, »ljudje pravijo, da gredo na božjo pot.«

To je bilo kakor olje v ogenj. Vse polno vprašanj: kam, zakaj, kako?

Razgovor je vzbudil iz prijetne dremote tudi Borisa in Hela. Vsi smo sedaj opazovali živahno procesijo po uglajeni stezici med travnatimi bilkami, Iztok pa je še naprej gonil svoj: kam, zakaj in kako.

Starejšima sem pojasnil, da so mravlje gotovo kje v bližini staknile kako slaščico in romajo iz bivališča na dobro kosilo.

Vstali smo in sledili med travnatimi bilkami izpeljani stezici, po kateri je hitelo vedno več urnih romarjev.

Konec! Stezica se je končala pri mladi jablani. Še predno je mogel kdo kaj vprašati, je že Iztok s prstom sledil mravljam, ki so hitele po debelu mladega drevesca gori in doli in se »poljubljale« kakor je on trdil. In zopet stara pesem: kam, zakaj in kako.

Pripognil sem sočno mladico, ki je imela zvite mlade vrhnje liste. Na notranji strani so se držale drobne, zelenkasto rjave živalice. Okrog teh pa je lazilo vse polno mravelj.

Široko je zijal Iztok, debelo gledal, pa nič več izpraševal: kam, kako, zakaj, saj je vedel, da jim bom sam kaj več povedal.

»Te drobne živalice so listne uši, ki so se izlegle iz črnih jajčec, drobnih kakor najdrobnejše makovo seme. Jajčec ne uniči najhujši mraz, ker imajo

Od uši napadena mladika.

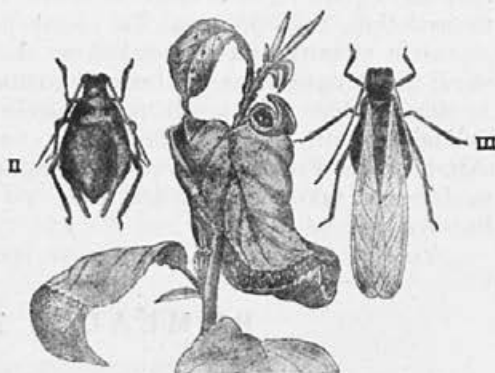
jako trdo kožo. Vse te ušice so same samice, ki bodo izlegle žive mladiče. In mladiči bodo zopet same samice, ki bodo izlegle tretji rod samih samic. To razmnoževanje se bo ponavljalo celo poletje. Na ta način lahko ena sama samica razplodi svoj rod v silno število. Proti koncu poletja pa se izvale krilate samice, ki se razkrope na vse strani in izležejo samice in samce. Proti jeseni izležejo te samice jajčeca in jih prilepijo na mladike, da prezimijo za prihodnjo spomlad.

»Kaj pa iščejo mravlje pri teh ušeh? Zakaj so listi vsi skrivljeni in mladike na vrhu rujave?« sta me izpraševala Boris in Hela.

»Listne uši so sadnemu drevju škodljive, ker izsesavajo sadnim rastlinam velike množine soka in jih ovirajo v rasti. Ako se močno razmnože, poškodujejo mlade poganjke tako, da se posuše.«

»Ko smo zasledovali mravlje pri njihovem romanju, smo že povedali, da so našle kje kako slaščico. Ušice so mravljam molzne kravice. One namreč izločajo sladek sok, ki privabi sladkosnedne mravlje, zato so njihove neprestane spremljevalke.«

Boris in Hela sta bila mnenja, da bi se moral zatirati ta škodljivec in sta razmišljala, kako bi bilo to mogoče ter se zedinila v tem, da bi bilo najboljšo takoj jeseni in pozimi odstraniti z jajčeci posute mladike. Pojasnil

sem, da tega niti treba ni, ker imamo sredstvo »Dendrin«, ki mešan z vodo (1 liter dendrina in 10 do 15 litrov vode) uniči jajčeca. Ušice pa škropimo s tobakovo vodo (voda, v kateri namakamo tobak) ali pa s tobačnim izvlečkom, ki ga kupimo pri Kmet. družbi.

V 1 liter vode raztopimo 1—2 dkg mila in v to milnico dodamo še 1—2 dkg tobačnega izvlečka. Ako poškropimo ali pomočimo parkrat napadene mladice s to mešanico — poginejo listne uši brezpogojno.

Med tem razgovorom je prilezla izza lista na drevesu lepa sedmero pikčasta polonica, ki pa tudi Iztoku ni ostala neopažena. Oči so se mu zaiskrile ob lepem hroščku.

Pripognil sem vejico, da jo je lahko opazoval od blizu. Počasi kakor je njena navada je zlezla na spodnjo stran lista med najgostejšo čredo požrešnih ušic.

Pa glej jo malo nedolžno in ljubko polonico, kdo bi si bil mislil, da je taka mesarica. Na desno in levo je hlastno segala po lenih ušeh in jih neusmiljeno klala.

»Še vse hujša uničevalka pa je njena ličinka, podobna podolgovatemu črvičku s šestimi nogami in šestimi škrlatnimi pikami na hrbtu. Ta pa še vse drugače zna. Na dan izsesa 200—300 ušic. Okrog nje najdemo vse polno praznih mešičkov.

Ko doraste, se obesi za zadek v kakem skrivališču in se zabubi, kjer počaka pomladi.

Na pomlad, ko se pokažejo prve listne uši, preleze iz bube polonica in leže jajčeca po ušivih listih v strah in trepet požrešnim ušem.« —

Solnce se je bilo že nagnilo, Iztok pa bi še rad gledal lepo pikčasto polonico, kako pokončava grde ušice, ki uničujejo sadno drevje. Gotovo je mislil na dobra jabolka, hruške, črešnje in češplje — ki jih on kar nič ne mara in jih uduši, če jih le dobi, kakor polonica grde ušice. Sk.

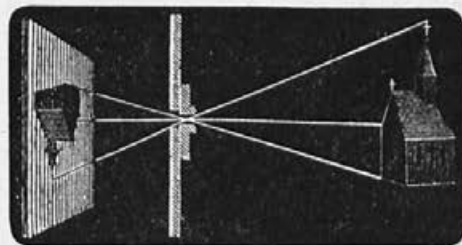
JUVENTUS:

STO LET FOTOGRAFIJE.

Gotovo ni nikogar med vami, ki bi se že ne bil postavil pred fotografični aparat in bi ne hranil vsaj ene lastne fotografije za spomin. Če ne od birme, pa od prvega obhajila ali s šolskega izleta. Ta ali oni je že potreboval fotografično sliko za železniško ali kako drugo legitimacijo. Skratka: sedanje

L. J. Daguerre.

Tako izgleda slika v aparatu.

dobe si niti ne moremo misliti brez fotografije. In vendar je komaj sto let tega, kar se je pojavila ta iznajdba v svojem zelo skromnem začetku. Njen pravi oče je francoski uradnik J. N. Niepce, ki se je mnogo bavil s kemičnimi poizkusi in slučajno ugotovil, da je tekoča asfaltova plast na kovinasti podlagi zelo občutljiva za svetlobne vtise. Tako je Niepce iznašel tako zvano

»heliografijo« (svetlopis), ki je še dandanes velike važnosti pri izdelovanju klišejev¹ ter pomeni prvi početek fotografije.

Niepceva iznajdba pa se je uveljavila šele l. 1830., ko jo je izdatno izpopolnil francoski slikar L. J. Daguerre. Ta je porabljal plošče iz posrebrne bakrene pločevine in poleg kalija še jodove hlapce za počrnitev tenke asfaltne plasti. Novost, ki jo je dal Daguerre, je bilo jodovo srebro, to je kemična spojina srebra z jodom, kakršna se pojavi ob učinkovanju jodovih hlapov na posrebrno ploščo. Tudi so bile njegove slike dosti razločnejše od Niepcevih. Takole je delal Daguerre: S preprosto kamero (fotografsko skrinjico) je ulovil sliko na jodosrebrno ploščo, ki jo je potem razvil v živosrebrnih hlapih in ustalil (fiksiral) z raztopino kuhinjske soli. Te slike pa so bile narobe prikazane in jih ni bilo mogoče razmnoževati. Kjub tem nedostatkom je francoska država odkupila izum in določila Daguerreju lepo dosmrtno pokojnino. Vse je govorilo takrat samo o »daguerotipiji« kakor so takrat imenovali fotografijo. Daguerre je postal mahoma slaven mož in je obveljal kot pravi izumitelj fotografske umetnosti.

Daguerotipijo je izpopolnil bogat Anglež Fox Talbot z razmnoževanjem slik na svetločutnem papirju in je dosegel že zelo lične posnetke. Izdelovanje fotografičnih plošč in razmnoževanje slik, kakor delamo to dandanes pa je staro komaj dobrih 60 let. V Franciji in Nemčiji, kasneje tudi v Ameriki in po ostalem svetu so nastale velike tovarne, ki so se začele baviti z izdelovanjem vedno popolnejših aparatov, plošč, papirja in kemikalij in dajale stotisočem delavcev, pa tudi poklicnim fotografom lep vir zaslužka. Zadnji uspeh v fotografski umetnosti je zvočni film.

Kako pa fotografiramo dandanes?

V bistvu še zmerom tako kakor pred sto leti, samo s popolnejšimi pripomočki. Namesto kovinastih plošč imamo steklene ploščice, ali pa celuloidne kožice (film), prevlečene s tenko plastjo bromosrebrne želatine. Ploščice vlagamo v kasete in to v skrbno zadelani temnici. Filmi pa imajo to prednost, da jih moremo izmenjavati tudi ob dnevni luči. Kakovost slike zavisi največ od kakovosti objektiva (steklene leče) na sprednjem delu fotografičnega aparata. Dober objektiv sestoji iz več leč in se po njem ravna tudi cena aparata. Najboljši objektivni so anastigmati. Poleg dobrega objektiva je tudi važno, da vemo, koliko časa smemo osvetliti ploščo (film) v aparatu, česar nas nauči šele daljša vaja. Osvetlitev traja pozimi delj časa nego poleti, zjutraj in zvečer zopet delj nego opoldne, je krajša na prostem nego v sobi, in zopet krajša na gorah nego v dolini. Imamo slike, ki so bile osvetljene samo eno stotinko sekunde, pa tudi take, katerih osvetlitev je trajala več minut.

Na osvetljeni plošči pa še ne vidimo posnetka. Sliko je treba šele razviti. V ta namen moramo zopet v temnico, kjer nam sveti temnordča luč. Vsaka druga svetloba bi nam posnetek takoj zameglila in pokvarila. V temnici si pripravimo dvoje skodel. V eno nalijemo primerno količino razvijalca, ki ga dobimo v drogeriji, v drugi imamo fiksirno kopel, v kateri je raztopljena fiksirna sol. Poleg tega potrebujemo še lavor čiste vode. Ploščo (film) vzamemo iz aparata precej previdno, da ne poškodujemo želatine in jo potopimo najprej v razvijalec. Čez nekaj trenutkov se že pojavijo prvi obrisi slike in sicer najprej tista mesta, ki so na predmetu najsvetlejša. Po dveh ali treh minutah vzamemo ploščo iz razvijalca, jo oplaknemo v vodi, nato pa položimo v fiksirno kopel, kjer ostane 5 do 10 minut.

¹ Klišé je kovinast odtis slike, namenjene za tisk.

V tem času mora izginiti s plošče zadnja bela lisa želatine in ako pogledamo sliko proti luči, morajo biti mesta, ki so na predmetu najtemnejša, tu popolnoma prozorna. Zdaj šele moremo s ploščo na dnevno luč, treba pa jo je še izpirati v menjajoči se vodi najmanj pol ure in nato posušiti na zračnem prostoru, da se zopet strdi razmehčana želatina.

Slika, kakršno dobimo na plošči (filmu) je kaj nenavadna. Na njej je prav za prav vse narobe. Ne samo, da leži to, kar je na predmetu na levi, tu na desni (to povzroči leča), ampak je tudi vse, kar je tam temnega, tu svetlo, kar pa je na predmetu svetlega, vidimo na plošči temno ali pa celo

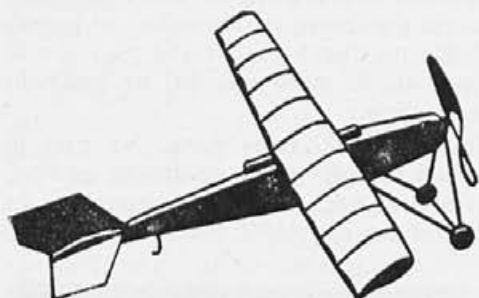

Negativ.

Pozitiv

popolnoma črno, kar je posledica svetlobne razkrojitve želatine. Iz najpopolnejšega belokožca nam ustvari tako fotografska plošča pristnega afriškega črnca. Ta narobe-posnetek imenujemo *negativ*. Pravo sliko ali *pozitiv* nam da šele fotografski papir, ki je tudi prevlečen z želatino. Položimo ga plast proti plasti na suho ploščo (film) ter izpostavimo učinku svetlobe tako, da je plošča na vrhu. Zdaj prodre svetloba najprej skozi prozorne dele plošče, dočim jo temna mesta zavirajo in tako dobimo zopet belo srajco ali bluzo, ki nam jo je bil razvijalec na plošči tako grdo počrnil. Sliko na papirju je treba še okopati v posebnih raztopinah, temeljito izprati v vodi in posušiti. Od vsakega negativa moremo odtisniti (kopirati) poljubno število slik.

ZDR SOTOŠEK:

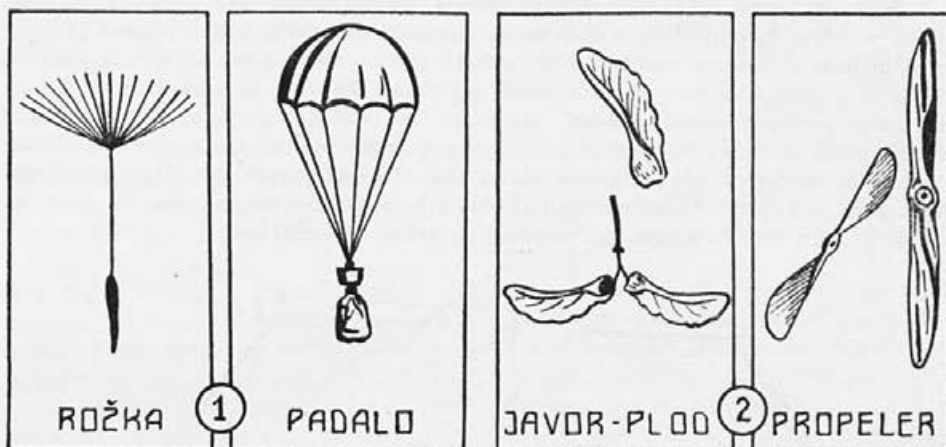
O IZDELAVI LETEČIH MODELOV.

Model letala si je gotovo že želel vsak izmed mladih čitateljev »Našega roda«. Naj bi bilo letalo še tako majhno, da bi le nekoliko časa jadralo v zraku — presrečen bi bil deček, ki bi ga imel. Take modele prodajajo v trgovinah za drag denar, dečki pa navadno nimajo denarja. Torej naj ostane letalo le skrivna, neizpolnjena želja? Ne! Pomagaj si sam! Seve, marsikateri izmed dečkov je menda že poizkušal napraviti model letala; ako pa ni imel izkušenega svetovalca in pomagača, so se mu vsi poizkusi ponesrečili. Vsem prijateljčkom, ki se zanimajo za graditev majhnih aeroplanov, bom podal točna in lahko razumljiva navodila, ki jih bodo obvarovala pred razočaranjem in jim omogočila napravo letal od najpreprostejšega papirnatega jadralca do paličastega modela. Tako delo ne zahteva posebne učenosti niti rokodelske izvežbanosti; mladi graditelj mora imeti nekoliko resne volje, veselje do dela, nekaj ročne spretnosti ter veliko potrpljenje. In misliti mora: ni dovolj, da brezmiselno posnema tuje načrte, sam mora preizkušati, razdirati in vnovič sestavljati, popravljati, iskati. Ako ne leti prvi model pri prvem poizkusu, ne vrzi ga na smetišče! Mirno premisli in preudari: zakaj prav za prav ne leti, kje je skrita napaka, kako izboljšam model? Počasi se boš privadil samostojnemu delu, postal boš sam iznajditelj. A v »Našem rodu« boš imel prijatelja in svetovalca.

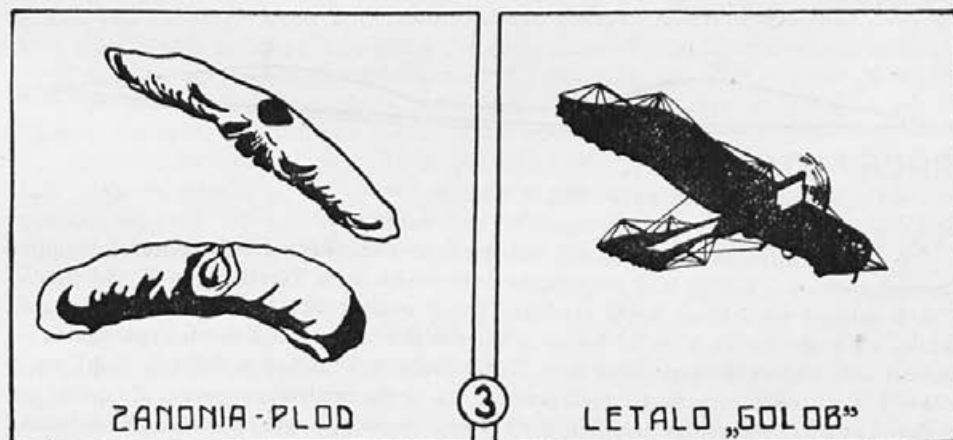
Preden začnemo z izdelovanjem modelov samih, hočemo pogledati, s kakšnimi letalskimi pripravami je opremila narava mnoge rastline in živali. Ogleдали pa si bomo tudi pot, ki jo je hodilo človeštvo od tisočletja starih sanj in želja, leteti kakor ptič, do prvega pravega poleta. Že vidim razočarane obraze, noski so se povесili: kaj ne bomo takoj začeli sestavljati naših letal? O kaj pa, le začnimo delati po tistem starem in preizkušenem načrtu dečkov, ki ne morejo ničesar dočakati. Stvar je vendar tako preprosta, kdo bi si še belil in trl glavo! Naglo prerišeš načrt poljubnega letala; ako se pri prerisanju zmotiš za nekaj milimetrov tu pa tam, nič ne de; saj boš lahko popravil pri izdelavi letala. Hitro, hitro — kje so deščice, palčice? Če ni pri rokah primerne suhega lesa, pa hitro razkolješ nekaj debelejših leskovih šib. Pravega papirja za prevleko kril tudi ni pri rokah, bo pa risalni dober. Mladi nedočakanec dela, da mu potne kaplje curljajo po licu, išče tu, stika tam — saj mora biti aeroplan v nekaj urah gotov! Z žarečim, obrazom nameri mladi inženjer ponosne korake na bližnji travnik. Domači ga občudujejo, sošolci ga zavidajo. Vse je lepo in prav: model je podoben pravemu aeroplanu, ima krila, rep, krmila in gumijev motor. Samo eno napako ima in to napako pokaže šele pri glavni preizkušnji: leteti noče! Kaj leteti — niti pada ne v poševni smeri, kakor kos lesa trešči na tla. Inženjer je žalosten in osramočen, izpostavljen je zbadanju ljubeznjivih sošolcev: tvoj aeroplan pa leti kakor mrtva vrana, ki je obešena kot strašilo v koruzi! Mi nočemo zasmehovanja in zbadanja zaradi ponesrečenih letalskih predvajanj, mi hočemo izdelovati modele, ki bodo pravilno padali, lepo jadrali in veselo brneli po zraku. Starši, znanci in součenci se bodo čudili našim umetnim izdelkom. Toda nikdo ne postane čez noč inženjer ali umetnik; mnogo let se mora truditi. Tudi mi bomo šli v uk in sicer najprej k

materi naravi. Opazovati hočemo, s kakšnimi pripravami je ona omogočila polet rastlinam in živalim, da bomo pozneje lažje razumeli, zakaj je bilo človeku potreba toliko tisoč načrtov in poizkusov, da se je dvignil končno tudi on v višine.

Mnogo rastlin opremi svoje plodove z letalnimi pripravami, da omogočijo na tak način čim večje razširjanje semena. Izmed plodov domačih rastlin si hočemo ogledati najprvo regratovo rožko. Tanka palčica nosi zgoraj lasasto čašo — kodeljico,

a na spodnjem koncu je plod (seme). Ob suhem vremenu se kodeljice razširijo in vsaka najlažja sapica jih odnese. Ker je težišče spodaj, visi plod vedno navzdol, a kodeljica služi za padalo. Vsa priprava omogoča padanje v občudovanja vrednem ravnotežju. Primerjaj regratovo rožko s padalom, kakor ga danes uporabljajo za spuščanje vrečic s pošto iz letala! (Glej sliko 1!) —

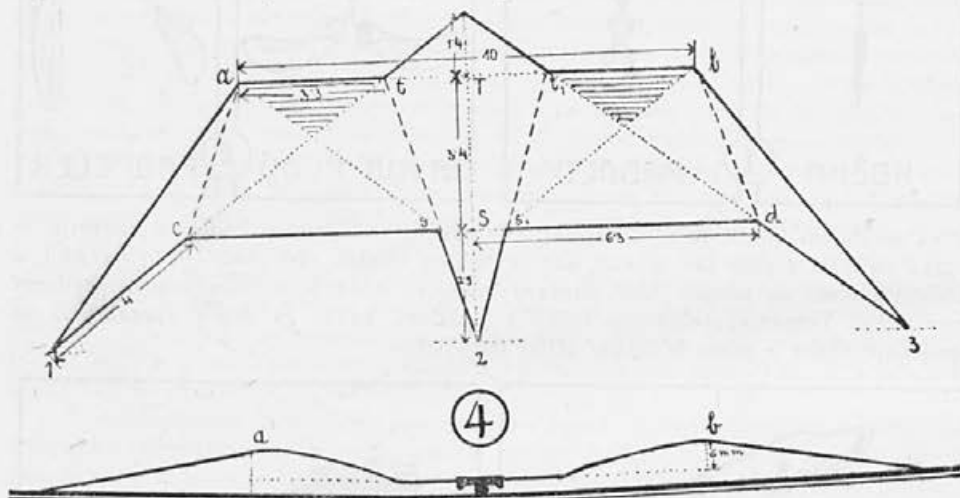

Značilen je tudi javorov plod. Sestavljen je iz dveh delov, ki se ločita pri zrelem plodu. Seme obdajata lahka trdna kožica; pri padanju (težišče je spodaj) se plod vrtil in pada zelo počasi. Obdrži se približno štirikrat tako dolgo v zraku, kakor enako težko telo brez perotnice. Primerjaj javorov plod s propelerjem! (Glej sliko 2!)

Najpopolnejše rastlinsko letalo pa je ustvarila narava v plodu indijskega drevesa Zanonija. Ta plod ne pada samo, temveč jadra v zraku tudi kadar ni vetra. Iz risbe je razvidno, da ima plod precej veliko, toda nežno in lahko nosilno ploskev; seme je v bližini enega izmed robov, torej je tudi težišče pri robu. Krila so vzbočena,

konca pa sta upognjena navzgor. Plod Zanonie lahko poljubno vržeš v zrak, toda vedno bo v najkrajšem času v stabilni legi (v ravnotežju) in bo prešel v izredno mirno in lahko jadranje. Krila mnogih aeroplanov so zgrajena po vzoru tega čudovitega naravnega letala; najbolj mu je podoben Rumplerjev enokrillnik »Golob«. Zopet pri-
merjaj! Ali te ne motijo številne žice in opore pri aeroplanu? Glej, kako enostavno je ustvarila umetnica narava svoje letalo brez žic, opor in zvez! (Glej sliko 3!)

Prekinili bomo nekoliko naša opazovanja, da ustrežemo tudi onim, ki bi radi pričeli z delom že danes. Poizkušali bomo napraviti preprosto letalo oziroma jadralo, ki bo padalo v poševni smeri in tudi jadralo. Prve vzorce bomo izdelali iz papirja, ker je ta najcenejši in ga ima vsak deček pri rokah. Razen tega tudi ni dosti škode, ako se ti papirnat model pokvari, saj lahko napraviš takoj novega. Model bomo izdelali prvič natančno po risbi in meri; pozneje lahko samostojno izrežeš več sličnih modelov z majhnimi spremembami obrisa, povečanjem peruti itd. Pot neštevilnim poizkusom je odprta! Naše prvo jadralo bo zelo preprosto, to pa zato, da si ga bo napravil lahko tudi najmlajši bralec »Našega roda«. K delu! —

NAČRT JADRALA.

Snov: navaden risalni papir, list iz risanke.

Orodje: svinčnik in ravnilo, škarje ali zelo oster nož.

Načrt: najprej nariši trapez $a b c d$, mere so označene na risbi. Potem razpolovi vzporedni stranici $a b$ in $c d$ ter potegni črto preko točk T (težišče) in S . Od oglišč a in b odmeri po 3-30 cm proti središču T ter zveži točko $t s c$, točko t_1 pa z d . Daljico $t c$ podaljšaj za 4 cm od točke c . V novo dobljeni točki 1 nariši vzporednico — stranici $c d$; vzporednica preseka črto $T S$ v točki 2, črto $t_1 d$ v točki 3. Zdaj zveži točko 1 z a , točko $s t$ in t_1 , točko 3 z b in obris modela je gotov. Zapomni si: model izreži ob polno izvlečenih daljicah, upogni ga ob črtkanih daljicah; iz točk sestavljene črte so pomožne. Izvedbo načrta sem opisal nalašč obširneje; služila bo vsem tistim, ki hočejo napraviti večji model. Kdor pa ne bi mogel po opisu narisati, naj enostavno preriše 4. sliko. Ko si izgotovil načrt, izrežeš model natančno po zarisanih črtah. Nato upogneš krila v smereh črtkanih daljic $t s$ in $t_1 s_1$ navzgor, toda ne preveč. To napraviš najlažje tako, da pritisneš na daljico $t s$ in $t_1 s_1$ ostri rob ravnila ter ob robu preganeš ploskev. V smeri črtkanih daljic $a c$ in $b d$ pa upogneš krilo na isti način nalahko navzdol. Oddaljenost točk a in c od vodoravnice $t t_1$ znaša približno 6 mm. Pazi pri delu! Bodi natančen! Ako upogneš krili neenako, bo letalo jadralo v krivuljah namesto v premi črti! —

Ako želiš izboljšati letalske sposobnosti svojega jadralca, mu upogni s konci prstov črtkani trikotnik nalahko navzgor. Sprednji rob t_a , t_1 , b pa zapogni z nohtom za 1 mm navzdol. Peroti dobita približno tako obliko, kakor jo imajo ptičje in jadralci bo plaval vedno v ravnotežju.

Spusti zdaj svoj aeroplanček na tla! Kaj opaziš? Mahedravo vrteč se pada proti tlom; razočaran si misliš: to vendar ni nikako jadranje! Našemu modelu še manjka bistveno svojstvo: njegovo težišče še ni na pravem kraju. Zato napravi končno v točki T luknjo z debelo pletilno iglo. Tukaj pritrdiš navaden stiskač. Za poizkuse na prostem pa moraš uporabljati nekoliko večje stiskače. Zdaj bi bil model gotov. Poglej še, ali je tudi napravljen pravilno: Položi ga na mizo, konca peruti se morata dotikati približno mizne plošče.

Kako spustiš model v zrak? Kaj preprosta zadeva! Primeš ga za rep približno pri črki S ter ga enostavno izpustiš. Letalo bo mirno jadralo — seveda, ako si bil pri delu dovolj skrben. Če želiš, da ti preleti v sobi ali dvorani daljšo pot, moraš stopiti na stol. Zunaj spuščaš jadralca vedno proti vetru, ne pozabi zamenjati stiskačev!

Ko si dosegel s prvim modelom zadovoljive uspehe, lahko poizkušaš napraviti večjega. Pri tem moraš paziti, da ga primerno obtežiš. Jadralcu lahko daš tudi drugačno obliko; krila mu več ali manj upogneš, rep podaljšaš ali skrajšaš, težišče premakneš. Ze samo ta najpriprostejši model ti nudi snov za sto in sto poizkusov. Dobro opazuj, kako vpliva vsaka najmanjša izprememba modela na njegove jadralske zmožnosti, hitrost, držanje ravnovesja itd. Vsa ta opazovanja ti bodo dobro došla pri gradnji večjih in težjih modelov.

NEW-YORK.

New-York pomeni 6 milijonov prebivalcev in med njimi nad 2 milijona tujcev. V New-Yorku je več Italijanov nego v Rimu, več Ircev nego v Dublinu, več Nemcev nego v Bremenu in več Židov nego v Palestini.

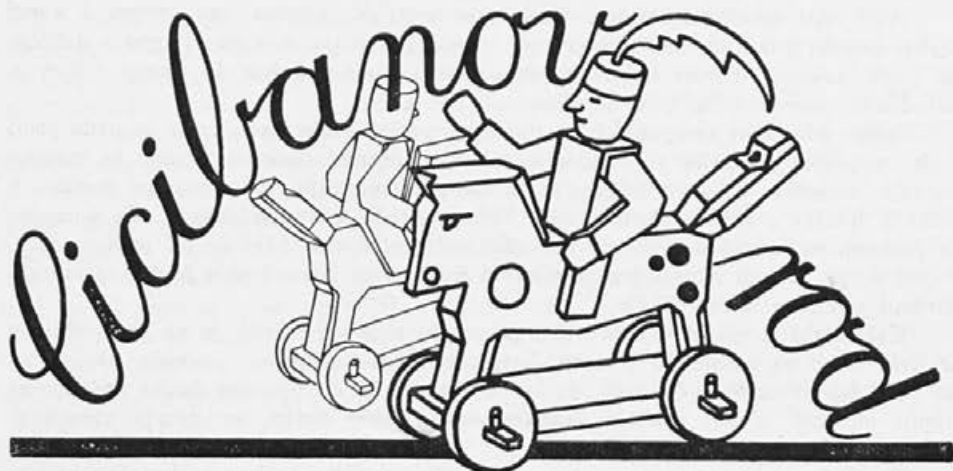
New York ima več telefonov nego London, Pariz, Berlin, Rim in Petrograd skupaj. Ima 2000 kinematografov in gledališč ter 1500 cerkva in svetišč vseh ver na svetu. Letno plača New-York državni blagajni 8 milijard 500 milijonov dolarjev osebnih in imovinskih davkov.

Dnevno prihaja v New York 300.000 ljudi. Vsakih 52 sekund prisopiha nov vlak na postajo. Vsakih 13 minut se opravi svatba in vsako 6. minuto prijoka na svet nov otrok. Vsakih 10 minut se ustanovi nova tvrdka in vsakih 50 minut se dovrši zgradba nove hiše. To je New York!

MAŠČEVANJE.

Stara gospa je imela krasno mačko, na katero je bila zelo ponosna. V sosednji hiši pa je stanoval gospod, ki je silno sovražil mačke. Ko je nekega dne mačka hodila po vrtu, jo je gospod ustrelil. Gospa je bila zelo žalostna, naenkrat pa ji je šinila v glavo dobra misel. Po vsej hiši je nastavila mišje pasti ter prosila tudi svoje prijateljice, naj store tako. Na ta način je imela kmalu okrog tristo živih miši. Dala jih je v zaboj in ga poslala soprogi onega gospoda, ki je ustrelil njeno mačko. Sosedova gospa je mislila, da ji je modistka poslala nove klobuke na ogled, ter je nič hudega sluteč, odprla zaboj. Ko pa je dvignala pokrov, je tristo miši poskakalo iz zaboja in se razkropilo po vsej hiši. Na dnu pa je našla listek, na katerem je bilo napisano: »Gospa, vaš soprog je ustrelil mojo mačko, jaz pa vam zato pošiljam svoje miši.«

(Iz angleščine.)

NEPOSLUŠNA PIŠČETA.

Koklja Grahka je bila velika reva. Piščeta-otročki je niso več ubogali. Hoteli so hoditi sami okrog, brez varstva. Piščeta-petelinčki so rekli: „Kaj nam pa morejo?“ In so pokazali na rdeče grebenčke, ki so se jim komaj prikazali na glavicah. Piščeta-jarce pa so dejale: „Saj nismo otroci več!“ In so zamahnile s perutnicami, ki so komaj pognale. In so piščeta šla svojo pot. Ni jih koklja Grahka mogla več priklicati. Tudi tedaj ne, če je našla kako dobro zrno. Le kadar je zakrožil jastreb na nebu, ali če je izza drevja švignil skobec, so piščeta preplašeno pritekla in se skrila pod materino krilo. Ali ko je nevarnost minila, je minil tudi strah. Petelinčki so zakirikali in šli zopet pohajat.

Vsako jutro jih je mati Grahka lepo učila in prosila: „Ne hodite predaleč, deca sladka. Od vseh strani preži sovražnik na mlada, neizkušena piščeta! Ako boste brskali po setvi, vam kmet s kolom polomi noge. Če se podaste na cesto, vas bo deca s kameni. Kdor zaide v grmovje, ga zgrabi podlasica. Na vrtu preži na vas mačka. Na livadi vas vidi jastreb. Ali najnevarnejši je gozd! Tam živi najhujša sovražnica piščet! Lisica!“

Deca je poslušala materine besede, pa kmalu nanje pozabila.

Posebno petelinčki niso poznali strahu. Tudi niso verovali v materine besede. „Kdo nam

kaj more!“ so rekli in šli, kamor jih je bila volja. Vsak dan so šli dlje. Išoč črvičke in bube, so se vsak dan bolj bližali gozdu. Najbolj sta bila pogumna in neustrašna dva, največja petelinčka: Kokec in Kukec. Po ves dan sta brskala po gozdu za hrošči in črvički in drugimi dobrotami. Tudi jima je bilo v gozdu bolj všeč nego na dvorišču, kjer jih preganjajo otroci in psi in mačke. V gozdu pa je mir in nobeden ju ne vznemirja. Na lisico nista še mislila ne. Lisice sploh ni na svetu, mati je govorila kar tako! Pa če bi tudi bila, kaj zato! Ona dva sta najmočnejša in ne poznata strahu! Ali prišel je dan, ko sta spoznala, da je mati prav govorila. Le — prepozno je bilo!

Nekega jutra, ko korakata Kokec in Kukec proti gozdu, stoji naenkrat pred njima — zvito-repka. Nič ni strašno izgledala. Bila je lepo oblečena in vesela. In tudi smehljala se je. Ljubeznjivo ju je pozdravila, se globoko poklonila in govorila:

„Dobro jutro, lepa mladička dva! Zelo sem vesela, da vaju spoznam. Čula sem, da sta vidva najlepša in najmočnejša petelinčka cele vasi!“

Petelinčka nista takoj spoznala, da je to lisica. Mislila sta, da jima je sledil kak vaški pes in sta v začetku bila preplašena. Ali ko sta slišala sladki lisičin glas, sta se umirila in vprašala oba hkratu:

„A kdo ste vi?“

„Kaj me ne poznata, preljuba moja petelinčka? Jaz sem teta lisička, vaša soseda in prijateljica vseh petelinčkov, jarčic in kokošk in pitk in putk.“

Kokek in Kukec se spogledata in se iz srca nasmejeta. Spomnita se, kako ju je mati svarila pred lisico. V resnici pa je ta tetka tako vesela in prijazna ženica.

Ko se nasmejeta se približata lisici, da jo dodobra spoznata.

Ali komaj stojita korak ali dva pred njo — lop — se lokava lisica vrže na nju in že drži Kokca pod eno in Kukca pod drugo šapo, da so koščice kar tako za hreščale. Zaman sta

petelinčka prosila usmiljenja, zaman javkala, zaman klicala mater na pomoč. Lisica je neusmiljena in krvi željna. Še par trenutkov in petelinčka sta izgubila svoje mlado življenje. Lisica je oba zadavila in ju odnesla v svoj brlog svojim mladičem-lisičkam.

Uboga mati Grahka se ni preveč začudila, ko je čula kaj se je zgodilo njenima

petelinčkoma. Ali vendar je zajokala, kakor zajočejo vse matere, ko zvedo kaj takega. In je dolgo jokala in tarnala.

Ostali petelinčki in jarce pa se odslej niso več upali hoditi predaleč. Držali so se lepo spodobno v bližini čuječe matere.

Po Radojičiču.

PISEMCE.

Gospod Milčinski nas ima gotovo zelo rad, ker nas tako obdaruje s svojimi naravnost šaljivimi, resničnimi in poučnimi spisi. Prosim, izročite mu moje pozdrave. Obenem ga pa prosim, naj nas s svojimi spisi nikdar ne zapusti.

*Aleksander Ozmec,
učencem osnovne šole v Lipi.*

PRVA ŠOLSKA PRIREDITEV NA SV. PLANINI.

V začetku februarja smo se začeli pripravljati za šolsko prireditev. Učili smo se dva meseca. Ponavljali smo vedno pred poukom in po pouku. Ko smo že vse znali,

„Mladi vojaki.“

smo določili dan prireditve. Dne 25. marca so napravili fantje, ki hodijo v večerno šolo, oder. »Sokol« iz Zagorja nam je posodil zastore. Ko smo prišli zjutraj, dne 20. marca v šolo, smo se vsi, razen Štefke

začudili, ko smo zagledali oder. Štefka je namreč že večkrat videla oder; ostali pa še nikoli. Gospod učitelj je enega učenca poslal v Znojilje, v sosednjo šolo po dve

„Sirot.“

zastavi. Nekaj dni pred 30. marcem nam je gospod učitelj ukazal prinesiti v šolo vence, da smo okrasili šolsko sobo. V nedeljo dne 30. marca smo se že zjutraj zbrali h glavni vaji. Igrali so tudi fantje, ki ho-

dijo v večerno šolo. Prireditve se je pričela ob 2. uri popoldne. Deklamirali smo različne pesmi, igrali prizorčke in dve igri. Ko so nastopali »Mladi vojaki«, je bilo ljudstvo zelo zadovoljno. Ko je Pepca pela »Siroto«, so se ljudem prikazale solze v očeh. Igrica »Kaznovani šaljivec«, ki so jo igrali Angela, Slavica in Lojze, jim je tudi ugajala. Najbolj so se smejali pri burki, ki so jo igrali fantje iz večerne šole. Po končani prireditvi smo se vsi tisti, ki smo igrali, skupaj slikali.

Tori Berta,

IV. odd., Sv. Planina nad Zagorjem

KADAR JE MARTA TAKO ZASPANA.

12. aprila sem pisal domačo nalogo za ponedeljek. Vse sem lepo spisal. Ko sem prvo nalogo skončal, sem jo hotel popivniti. A pregovor pravi: »Nesreča nikdar ne počiva«. Tako tudi pri meni ni počivala. Pivnik se pretrga — črnilo se prekuene kakor bi bilo pijano. Kakor bi trenil je bil prt črn. Sreča je bila ta, da se ni zvezek nič popackal. Ko sem začel govoriti, kako sem spisal nalogo, me mama opomni, da naj bom tiho, ker Marta spi. Sedaj sem ji brez skrbi povedal, da sem prt polil, zakaj če bi se začela kregati, bi se Marta zbudila!

Pavlin Joško,

V. r., Dol Logatec.

»ZARJA«.

Svetla zarja je žarela
nam na polju slavnih zmag,
naša čela so blestela,
ko je strt bil naš sovrag.

Toda še imamo brate,
ki so v jarmu še sedaj,
čakajo še zarje zlate,
da prisveti jim kedaj...

Rado B.

HALOZE.

Da si naši ljubi rojaki po lepi Sloveniji ne bodo mislili, da pri nas ne čitamo »Našega roda«, se tudi jaz oglasim. Hočem Vam popisati Haloze. Haloze so hribovita

pokrajina, ki je posajena po eni strani z gozdovi, po drugi pa z vinogradi. Ljudstvo je večinoma ubožno, posebno ob slabih vinskih letinah. Ako zraste dosti grozdja, je slaba cena, ako se pridela malo vina, je zopet slabo. Haložani imajo težko delo, posebno poleti, kadar morajo škropiti in težko nositi vodo. Dostikrat nosijo vodo v brentah na hrbtu po celo uro daleč, posebno v suši, ker rabijo dosti vode za škropljenje vinske trte. Nekateri, ki so že bolj napredovali, so si dali narediti tako zvane »cisterne«, kjer se nateče deževnica, ki jo potem lahko uporabljajo. Po vseh krajih pa ni mogoče delati »cisterne«, ker je to na hribu draga stvar. Boljše kot z vinom, bi bilo s sadjem, pa tudi to noče prav roditi. Pa rajši gredo vsi trgovci v Slov. Gorice po sadje, dasiravno pri nas ni slabše, mogoče še boljše. Kmetje stanujejo večinoma po ravninah, malo pravih kmetov je po hribih. Na hribih domuje tako zvani gornik ali pa samo viničar. Živine po Halozah ne morejo mnogo rediti, ker imajo premalo travnikov. Travniki, ki so v ravnini, so last Polancev, to so kmetje iz ptujskega polja. Ti kmetje imajo v Halozah tudi dosti vinogradov. Pri takem vinogradu ima tak kmet viničarja, in ta je velik siromak. Za težko delo dobiva slabo plačilo. Vendar, če so Haloze ravno uboge, imamo pa krasno župno cerkev, ki ji ni enake daleč na okoli. Tudi šolo imamo vesliko in lepo. Naša fara se imenuje Sv. Barbara v Halozah. Pa še drugič kaj napišem.

Kleiderič Ada, IV. razred

ZABE.

Letos sem ujel 97 žab. To je majhno število. Nesem jih Črničevim na Črnučah, da jih v petkih prodajo. Za vsako žabo dobim 25 par. Če potrebujem zvezkov, pes in kaj drugega, kupim za ta denar. Kadar pa nič ne rabim, ga vržem v hranilnik. Žabe lovim skoraj vsak dan. To je moje veselje. V nedeljo sem šel z bratom Stankotom v Štokalico. Bil sem do kolen v vodi. Vodna trava se zamaje, pogledam — čmok — že je bila v moji roki debela zelena žaba.

Lampe Ivan iz Črnuč.

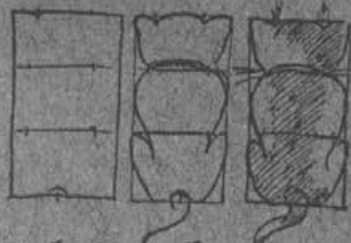
KRIŽANKA: 1930

(Iv. Gabršček — Guštanj.)

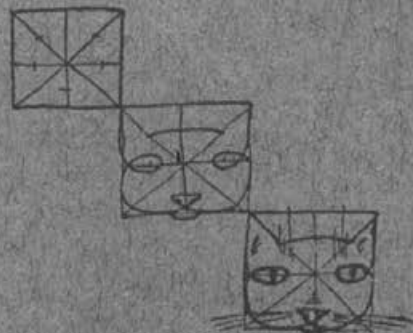

Vodoravno: 1. vstavi: eza, 2. moško ime, 3. znamka za milo, 6. narodnost, 7. ali (srbo-hrv.), 8. žival, 9. znak za molk, 10. vstavi: eta, 12. voda, 13. sobna žival, 14. prvi dve črki v abocedi, 15. morsk ropar, 16. žensko ime, 21. belo hranivo, 22. reka v Jugoslaviji, 25. vstavi: no, 26. stari oče, 27. milo (hrv.), 28. pogojni veznik, 29. predlog, 30. prebivalec pred nami, 31. nedoločni zaimek (okrajšan), 37. potrebščina za plot, 38. nema oseba, 39. sveta gora (grško), 40. egiptovsko božanstvo, 41. oblika od bom, 42. nedoločnik: orjem, 43. ubog, 44. zver, 49. oblika od sem, 51. okrajšan: eden. — Navpično: 1. isto kakor pri 2. (vodor.), 2. vstavi: el, 3. vrsta pesnitve, 4. žel. postaja v dravski banovini, 5. poganski bog, 7. gorovje, 11. žensko ime, 13. otok, 12. ptič, 17. medmet, 18. novček, 19. pogansko sv. pismo, 20. oblika od sem, 21. oblika osebnega zaimka, 23. osebni zaimek, 24. mera v Srbiji, 26. pritrđilnica, 32. vrsta pesnitve, 33. obmorsko mesto, 34. nikalnica, 30. veznik, 35. vstavi: le, 36. ploskovna mera, 38. mesto v dravski banovini, 37. redovniško oblačilo, 45. moško ime, 46. gorivo, 47. ujeda, 48. zdrava (latinsko) Marija, 49. samostalnik iz sejeti, 50. zdravilo za malarijo.

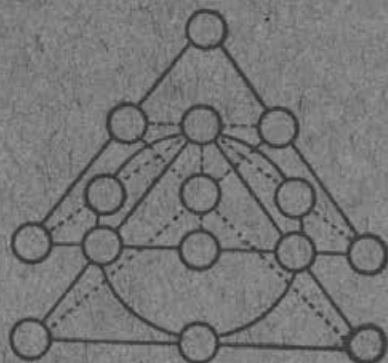
ŠALJIVI RISAR.

NAŠA MUČA SPLELA
SINKO JE IDELA.
SINKO POBALINKO
VEDNO GRE OKOLI
DODR GA NI NIKOLI.

MAGIČNI TRIKOTNIK.

Vstavi v male kroge številke od 1 do 15 tako, da dobiš v vsaki ravni črti in okrog srednjega kroga vsoto 30.

Kdaj ima človek več nog kot čevljev?

(Njegova lastna senca.)
Kaj je od človeka navadno večje, če ravno je po njem vzeto?

(Njegova lastna senca.)

NALOGA ZA NAGRADO.

Bela gos.

Preriši natančno vse črne ploskve, izreži jih in nalepi na dopisnico tako, da dobiš sliko, v sliki pa belo gos.

Kdor bo pravilno rešil to nalogo in bo izžreban, prejme za nagrado fotografski aparat z vsemi potrebščinami v vrednosti 1000 Din, kakor smo napovedali v 5. številki našega roda.

Rešitve se sprejemajo do 25. maja t. l. — Na delo!

ŽIBERTOVI ČEVLJI

nadkriljujejo vsak drug izdelek

Oglejte si jih v

Prešernovi ulici, Ljubljana

NAROČAJTE MLADINSKE KNJIGE

pri

UČITELJSKI TISKARNI
V LJUBLJANI

Pridnemu učencu

napravita največje veselje, ako mu kupite

fotografski aparat

v drogeriji „SANITAS“
Celje-Ljubljana, Dunajska cesta 5

Pilite po najnovjši cenik, ki vam ga pošljemo
brezplačno!

NAJVEČJA IZBIRA BLAGA
ZA SPORT IN TURISTIKO PRI

A. & E. SKABERNÉ, LJUBLJANA